2024/2831

11.11.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/2831,

23. oktoober 2024,

platvormitöö tingimuste parandamise kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 153 lõike 2 punkti b koostoimes artikli 153 lõike 1 punktiga b, ja artikli 16 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ([1])

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust, ([2])

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([3])

ning arvestades järgmist:

(1) Vastavalt Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklile 3 on liidu eesmärk muu hulgas edendada oma rahvaste hüvangut ning taotleda Euroopa kestlikku arengut, mis põhineb muu hulgas tasakaalustatud majanduskasvul ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, et saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress.

(2) Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklis 31 on sätestatud, et igal töötajal on õigus headele ja õiglastele töötingimustele, mis on tema tervise, ohutuse ja väärikuse kohased. Põhiõiguste harta artiklis 27 on sätestatud ettevõttes töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise õigus (põhiõiguste hartas „õigus olla informeeritud ja ära kuulatud“). Põhiõiguste harta artikli 8 kohaselt on igaühel õigus oma isikuandmete kaitsele. Põhiõiguste harta artikli 12 kohaselt on igaühel kogunemis- ja ühinemisvabadus kõigil tasanditel. Põhiõiguste harta artiklis 16 tunnustatakse ettevõtlusvabadust. Põhiõiguste harta artikkel 21 keelab diskrimineerimise.

(3) 17. novembril 2017 Göteborgis välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste samba (edaspidi „sammas“) 5. põhimõttes on sätestatud, et töösuhte liigist ja kestusest hoolimata on töötajatel õigus õiglasele ja võrdsele kohtlemisele seoses töötingimustega ning juurdepääsuga sotsiaalkaitsele ja koolitusele; et tööandjatele tagatakse kooskõlas õigusaktide ja kollektiivlepingutega vajalik paindlikkus majanduskeskkonnas toimuvate muutustega kiireks kohanemiseks; et edendatakse uuenduslikke töökorralduse vorme, mis tagavad kvaliteetsed töötingimused, toetatakse ettevõtlust ja iseenda tööandjana (sambas „füüsilisest isikust ettevõtja“) tegutsemist; lihtsustatakse tööalast liikuvust ning hoidutakse töösuhetest, mille tulemuseks on ebakindlad töötingimused, sealhulgas keelatakse ebatüüpiliste lepingute kuritarvitamine. Samba 7. põhimõtte kohaselt on töötajatel õigus sellele, et neid teavitatakse kirjalikult enne töötamise algust töösuhtest tulenevatest õigustest ja kohustustest, ning et enne töölt vabastamist on töötajatel õigus saada teavet töölt vabastamise põhjustest ja õigus mõistlikule etteteatamistähtajale, samuti on neil õigus tõhusale ja erapooletule vaidluste lahendamisele ning õigus saada õiguskaitset, sealhulgas piisavat hüvitist, kui töölt vabastamine ei ole põhjendatud. Samba 10. põhimõtte kohaselt on töötajatel muu hulgas õigus töötervishoiu ja tööohutuse kõrgetasemelisele kaitsele ning õigus isikuandmete kaitsele töösuhte kontekstis. 7. mail 2021 Portos toimunud sotsiaaltippkohtumisel avaldati heameelt samba juurde kuuluva tegevuskava üle.

([1]) ELT C 290, 29.7.2022, lk 95.
([2]) ELT C 375, 30.9.2022, lk 45.
([3]) Euroopa Parlamendi 24. aprilli 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 14. oktoobri 2024. aasta otsus.

(4) Digipööre muudab töömaailma, parandab tootlikkust ja suurendab paindlikkust, kuid kätkeb endas ka tööalaseid ja töötingimustega seotud riske. Algoritmipõhised tehnoloogiad, sealhulgas automaatsed seire- ja otsustussüsteemid, on loonud digitaalsete tööplatvormide tekkeks ja kasvuks sobivad tingimused. Uued digitaalse suhtluse vormid ja uued tehnoloogiad töömaailmas, kui need on hästi reguleeritud ja rakendatud, võivad luua võimalusi teha inimväärsed ja kvaliteetsed töökohad kättesaadavaks inimestele, kellel traditsiooniliselt selline juurdepääs töökohtadele puudus. Kui aga need vormid ja tehnoloogia on reguleerimata, võivad need kaasa tuua ka tehnoloogial põhineva jälgimise, suurendada võimu tasakaalustamatust ja otsuste tegemise läbipaistmatust ning ohustada inimväärseid töötingimusi, töötervishoidu ja tööohutust, võrdset kohtlemist ja õigust eraelu puutumatusele.

(5) Platvormitööd teevad üksikisikud, kasutades selleks digitaristut, mis kuulub oma klientidele teenust pakkuvatele digitaalsetele tööplatvormidele. Platvormitööd tehakse väga erinevates valdkondades ning sellele on omane digitaalsete tööplatvormide liikide, hõlmatud sektorite ja tegevuste ning platvormitöö tegijate profiilide suur mitmekesisus. Digitaalsed tööplatvormid korraldavad algoritmide abil sõltuvalt oma ärimudelist suuremal või vähemal määral tööülesannete täitmist, töötasu maksmist ning platvormi klientide ja platvormitöö tegijate vahelisi suhteid. Platvormitööd saab teha kas üksnes veebis elektrooniliste vahendite kaudu (edaspidi „veebipõhine platvormitöö“) või hübriidvormis, mille puhul omavahel kombineeritakse veebis toimuv teabevahetus ja sellele järgnev tegevus füüsilises maailmas (edaspidi „kohapealne platvormitöö“). Paljud olemasolevad digitaalsed tööplatvormid on rahvusvahelised ettevõtjad, kes tegutsevad ja kasutavad oma ärimudeleid mitmes liikmesriigis või piiriüleselt.

(6) Platvormitöö võib pakkuda võimalust lihtsamalt tööturule pääseda, teenida kõrvaltegevuse kaudu lisasissetulekut või oma tööaega mõnevõrra paindlikumalt korraldada. Samal ajal on enamikul platvormitöö tegijatel muu töökoht või muu sissetulekuallikas ja nad on tavaliselt madalapalgalised. Lisaks areneb platvormitöö kiiresti, mille tulemuseks on uued ärimudelid ja tööhõivevormid, mida olemasolevad kaitsesüsteemid mõnikord ei hõlma. Seetõttu on oluline toetada kõnealust protsessi platvormitöö tegijate piisavate kaitsemeetmetega, olenemata lepingulise suhte laadist. Eelkõige võib platvormitöö tuua kaasa tööaja ettearvamatuse ning hägustada töösuhte ja iseenda tööandjana tegutsemise piire ning tööandjate ja töötajate kohustusi. Tööalase staatuse valesti liigitamine mõjutab asjaomaseid isikuid, kuna see võib piirata juurdepääsu olemasolevatele töötajate ja sotsiaalsetele õigustele. Samuti loob see ebavõrdsed tingimused selliste ettevõtjate jaoks, kes oma töötajaid õigesti liigitavad, ning mõjutab liikmesriikide töösuhete süsteeme, nende maksubaasi ning sotsiaalkaitsesüsteemide katvust ja kestlikkust. Kuigi kõnealused probleemid ei puuduta üksnes platvormitööd, on need platvormimajanduse puhul eriti teravad ja pakilised.

(7) Mitme liikmesriigi kohtulahendid osutavad sellele, et teatavat laadi platvormitöö puhul liigitatakse tööalast staatust ikka veel valesti, eelkõige sektorites, kus digitaalsetel tööplatvormidel on teatav juhtimis- ja kontrollivõime. Ehkki digitaalsed tööplatvormid liigitavad nende kaudu töötavad isikud paljudel juhtudel iseenda tööandjateks või nn sõltumatuteks töövõtjateks, on paljud kohtud leidnud, et tegelikult juhivad ja kontrollivad neid isikuid platvormid, kaasates neid sageli oma põhitegevusse. Seepärast liigitasid asjaomased kohtud väidetavad iseenda tööandjad ümber platvormitöötajateks.

(8) Algoritmidel põhinevad automaatsed seire- ja otsustussüsteemid võtavad üha sagedamini üle funktsioone, mida tavaliselt täidavad ettevõtte juhid, näiteks ülesannete määramine, üksikute tööülesannete hinnastamine, töögraafikute kindlaksmääramine, juhiste andmine, tehtud töö hindamine, stiimulite pakkumine või ebasoodne kohtlemine. Eelkõige kasutavad digitaalsed tööplatvormid selliseid algoritmilisi süsteeme kui standardset viisi, mille abil platvormitööd oma taristu kaudu korraldada ja juhtida. Platvormitöö tegijatel, kelle suhtes sellist algoritmilist juhtimist kohaldatakse, puudub sageli juurdepääs teabele selle kohta, kuidas algoritmid toimivad, milliseid isikuandmeid kasutatakse või kuidas nende käitumine mõjutab automatiseeritud süsteemide tehtavaid otsuseid. Lisaks puudub töötajate esindajatel, teistel platvormitöö tegijate esindajatel ja tööinspektsioonidel ning muudel pädevatel järelevalveasutustel sellisele teabele juurdepääs. Samuti ei tea platvormitöö tegijad sageli põhjuseid, miks automatiseeritud süsteemid oma otsuseid teevad või toetavad, samuti puudub neil võimalus saada kõnealuste otsuste kohta selgitusi, arutada kõnealuseid otsuseid kontaktisikuga, kõnealuseid otsuseid vaidlustada või taotleda nende parandamist või, kui see on asjakohane, taotleda õiguskaitset.

(9) Mitmes liikmesriigis või piiriüleselt tegutsevate platvormide puhul puudub sageli selgus, kus platvormitööd tehakse ja kes seda teeb, eriti veebipõhise platvormitöö puhul. Lisaks on riigi pädevatel asutustel keeruline juurde pääseda sellistele digitaalsete tööplatvormidega seotud andmetele nagu platvormitöö tegijate arv, nende tööalane staatus ja töötingimused. See muudab kohaldatavate normide täitmise tagamise keerukamaks.

(10) Õigusaktides on kindlaks määratud miinimumnõuded, mida kohaldatakse töötingimuste ja töötajate õiguste suhtes kogu liidus. Nende õigusaktide hulka kuuluvad eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivid 2003/88/EÜ, ([4]) 2008/104/EÜ ([5]) ja (EL) 2019/1152 ([6]) ning muud eriõigusaktid, mis käsitlevad muu hulgas selliseid aspekte nagu töötervishoid ja tööohutus, rasedad töötajad, töö- ja eraelu tasakaal, tähtajaline töö, osaajatöö ja töötajate lähetamine. Lisaks on Euroopa Liidu Kohus (edaspidi „Euroopa Kohus“) otsustanud, ([7]) et „valveaega“, mille jooksul töötaja võimalused teha muid tegevusi on märkimisväärselt piiratud, käsitatakse tööajana. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2002/14/EÜ ([8]) on kehtestatud üldraamistik, mis sätestab miinimumnõuded liidu ettevõtete või üksuste töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise (direktiivis 2002/14/EÜ „nõustamine“) õigusele.

(11) Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovituses ([9]) soovitatakse liikmesriikidel võtta meetmeid, et tagada kõigile töötajatele ja iseenda tööandjatele ametlik ja tegelik kaetus sotsiaalkaitsesüsteemidega ning nende piisavus ja läbipaistvus.

(12) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679 ([10]) tagatakse füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel ning nähakse eelkõige ette teatavad õigused ja kohustused ning kaitsemeetmed seoses isikuandmete seadusliku, õiglase ja läbipaistva töötlemisega, sealhulgas automaatselt tehtavate üksikotsuste korral.

(13) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/1150 ([11]) käsitletakse õigluse ja läbipaistvuse edendamist selliste ärikasutajate jaoks, kes kasutavad digiplatvormide pakutavaid veebipõhiseid vahendusteenuseid.

(14) Kuigi kehtivad liidu õigusaktid sisaldavad teatavaid üldisi kaitsemeetmeid, tuleks platvormitööga seotud probleemide lahendamiseks ette näha täiendavad erimeetmed. Selleks et platvormitöö arendamist kestlikul viisil piisavalt piiritleda, on vaja, et liit kehtestaks platvormitöötajate miinimumõigused ja normid platvormitöö tegijate isikuandmete kaitse parandamiseks, et kõnealustele probleemidele lahendused leida. Tuleks kehtestada meetmed, mis hõlbustavad platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramist liidus, ning suurendada platvormitöö läbipaistvust, sealhulgas piiriülestes olukordades. Lisaks tuleks platvormitöö tegijatele anda õigused, mille eesmärk on edendada läbipaistvust, õiglust, inimjärelevalvet, ohutust ja vastutust. Kõnealuste õiguste andmise eesmärk peaks olema ka töötajate kaitsmine ja töötingimuste parandamine algoritmilise juhtimise kontekstis, sealhulgas kollektiivläbirääkimiste pidamine. Seda tehes tuleks seada eesmärgiks parandada õiguskindlust ja luua võrdsed tingimused digitaalsetele tööplatvormidele ja veebivälistele teenuseosutajatele ning toetada liidus digitaalsete tööplatvormide kestlikku kasvu.

(15) Komisjon on kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 154 korraldanud sotsiaalpartneritega kaheetapilise konsulteerimise platvormitöö tingimuste parandamiseks. Sotsiaalpartnerid ei jõudnud nende küsimuste üle läbirääkimiste alustamises kokkuleppele. Siiski on oluline võtta selles valdkonnas liidu tasandil meetmeid, et viia praegune õigusraamistik kooskõlla platvormitöö arenguga, sealhulgas seoses automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisega. Lisaks pidas komisjon ulatuslikke arutelusid ka asjaomaste

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT L 299, 18.11.2003, lk 9).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/104/EÜ renditöö kohta (ELT L 327, 5.12.2008, lk 9).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1152 läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus (ELT L 186, 11.7.2019, lk 105).

([7]) Euroopa Kohtu 21. veebruari 2018. aasta otsus kohtuasjas *Ville de Nivelles* vs. *Rudy Matzak*, C-518/15, ECLI: EU:C:2018:82; Euroopa Kohtu suurkoja 9. märtsi 2021. aasta otsus kohtuasjas *RJ* vs. *Stadt Offenbach am Main*, C-580/19, ECLI:EU:C:2021:183; Euroopa Kohtu suurkoja 9. märtsi 2021. aasta otsus kohtuasjas *D.J.* vs. *Radiotelevizija Slovenija*, C-344/19, ECLI:EU:C:2021:182.

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/14/EÜ, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühenduses (EÜT L 80, 23.3.2002, lk 29).

([9]) Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitus, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele (ELT C 387, 15.11.2019, lk 1).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks (ELT L 186, 11.7.2019, lk 57).

sidusrühmadega, sealhulgas digitaalsete tööplatvormide, platvormitöö tegijate ühenduste, akadeemiliste ringkondade, liikmesriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide ekspertide ning kodanikuühiskonna esindajatega.

(16) Käesoleva direktiivi eesmärk on parandada platvormitöötajate töötingimusi ja kaitsta nende isikuandmeid. Mõlema eesmärgi poole püüeldakse üheaegselt ning kuigi mõlemad eesmärgid tugevdavad üksteist vastastikku ja on lahutamatult seotud, ei ole kumbki teisejärguline. Seoses ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 1 punktiga b sätestatakse käesolevas direktiivis normid, mille eesmärk on toetada platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramist, parandada töötingimusi ja suurendada platvormitöö läbipaistvust, sealhulgas piiriülestes olukordades, samuti töötajate kaitset algoritmilise juhtimise kontekstis. Seoses ELi toimimise lepingu artikliga 16 luuakse käesoleva direktiiviga õigusnormid platvormitöö tegijate kaitse parandamiseks seoses nende isikuandmete töötlemisega, suurendades platvormitöö asjakohaste algoritmiliste juhtimismenetluste läbipaistvust, õiglust, inimjärelevalvet, ohutust ja vastutust.

(17) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada kõigile liidus platvormitöö tegijatele, kellel on või kellel asjaolude hindamise põhjal leitakse olevat tööleping või töösuhe liikmesriikides kehtivate õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade tähenduses, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat. Algoritmilist juhtimist käsitlevaid sätteid, mis on seotud isikuandmete töötlemisega, tuleks kohaldada ka platvormitöö tegijatele, kellel ei ole töölepingut või puudub töösuhe.

(18) Käesoleva direktiiviga tuleks kehtestada kohustuslikud normid, mida kohaldatakse kõigi digitaalsete tööplatvormide suhtes, olenemata nende asukohast või kohaldatavast õigusest, tingimusel et platvormitöö, mida asjaomase digitaalse tööplatvormi kaudu korraldatakse, toimub liidus.

(19) Digitaalsed tööplatvormid erinevad teistest veebiplatvormidest selle poolest, et nad kasutavad automaatseid seire- või otsustussüsteeme, et korraldada tööd, mida üksikisikud teevad asjaomase tööplatvormi pakutava teenuse saaja ühe- või korduva taotluse korral. Automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega töödeldakse platvormitöö tegijate isikuandmeid ning tehakse või toetatakse muu hulgas töötingimusi mõjutavaid otsuseid. Need omadused muudavad digitaalsed tööplatvormid spetsialistide teenuste osutamise korraldamise eriliseks vormiks võrreldes traditsioonilisemate teenuste osutamise korraldamise vormidega, nagu traditsioonilised sõiduvahendusteenused või veoteenused. Lisaks käib digitaalsete tööplatvormide struktuurse korralduse keerukuse suurenemine käsikäes nende kiire arenguga, mis sageli loob töökorralduses muutuva geomeetriaga süsteeme. Näiteks võib esineda juhtumeid, kus digitaalsed tööplatvormid osutavad teenust, mille saajaks on digitaalne tööplatvorm ise või eraldiseisev äriüksus samasse kontserni kuuluvas ettevõttes, või korraldatakse tööd viisil, mis hägustab traditsioonilisi mustreid, mis on teenuse osutamise süsteemides tavaliselt äratuntavad. Nii võib see olla ka mikrotöö- või rahvatööplatvormide puhul, mis on digitaalsed veebipõhised tööplatvormid, mis pakuvad ettevõtjatele ja teistele klientidele juurdepääsu arvukale ja paindlikule tööjõule, et täita väikeseid ülesandeid, mida saab teha kaugtööna arvuti ja internetiühenduse abil, näiteks sildistamine. Ülesanded jagatakse osadeks ja jagatakse suurele hulgale üksikisikutele („rahvas“), kes saavad neid täita asünkroonselt.

(20) Üksikisikute tehtava töö korraldamine peaks hõlmama vähemalt seda, et olulist rolli mängib nõutava teenuse nõudluse kokkusobitamine tööjõu pakkumisega üksikisiku poolt, kellel on digitaalse tööplatvormiga või vahendajaga lepinguline suhe, olenemata sellest, millisena osapooled selle formaalselt määratlevad või mis laadi lepinguline suhe see on, ja kes on valmis täitma konkreetset ülesannet. Sellise töö korraldamine võib hõlmata ka muid toiminguid, näiteks maksete töötlemist. Digitaalse tööplatvormina ei tohiks käsitada sellised veebiplatvorme, mis ei tegele üksikisikute töö korraldamisega, vaid pakuvad teenuseosutajatele üksnes vahendeid lõppkasutajani jõudmiseks ilma muul viisil osalemata, näiteks reklaamivad pakkumisi või teenusetaotlusi või koondavad ja annavad teavet olemasolevate teenuseosutajate kohta konkreetses piirkonnas. Digitaalse tööplatvormi määratlust ei tohiks kohaldada selliste teenuste osutajate suhtes, mille peamine eesmärk on varade kasutamine või jagamine, näiteks lühiajalise majutuse pakkumine, või mille abil üksikisikud, kes ei ole sel alal kutsetöötajad, saavad kaupu edasi müüa, ega nende suhtes, kes korraldavad vabatahtlike tegevust. Määratlus peaks hõlmama vaid selliste teenuste osutajaid, mille puhul üksikisiku tehtava töö (näiteks inimeste või kaupade vedu või koristamine) korraldamine on tegevuse vajalik ja oluline osa, mitte üksnes vähemtähtis ja toetav komponent.

(21) Töötajate esindamise korraldus ja protsessid on liikmesriigiti erinevad, peegeldades iga riigi ajalugu, institutsioone ning majanduslikku ja poliitilist olukorda. Hästi toimiva sotsiaaldialoogi eeltingimuste hulgas on tugevate ja sõltumatute ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide olemasolu, kellel on juurdepääs asjakohasele teabele, mis on vajalik sotsiaaldialoogis osalemiseks, ning ühinemisvabaduse ja kollektiivläbirääkimiste põhiõiguste austamine.

(22) Vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonile nr 135 töötajate esindajate kohta (1971), mille on praegu ratifitseerinud 24 liikmesriiki, võivad töötajate esindajateks olla isikud, keda tunnustatakse selliselt riigisisese õiguse või tava alusel, olenemata sellest, kas nad on ametiühingute esindajad, s.o ametiühingute või nende liikmete poolt määratud või valitud esindajad, või valitud esindajad, st esindajad, kelle ettevõtte töötajad on riigisiseste õigusnormide või kollektiivlepingute tingimuste kohaselt vabalt valinud ja kelle ülesannete hulka ei kuulu asjaomases riigis ametiühingute ainueesõigusega seotud tegevused. Nimetatud konventsioonis on täpsustatud, et kui samas ettevõttes on nii ametiühingute esindajad kui ka valitud esindajad, ei kasutata sellist esindamist asjaomaste ametiühingute või nende esindajate seisukohtade kahjustamiseks ning et soodustada tuleb koostööd valitud esindajate ja asjaomaste ametiühingute või nende esindajate vahel.

(23) Liikmesriigid on ratifitseerinud ILO organiseerumisõiguse ja kollektiivse läbirääkimisõiguse kaitse konventsiooni nr 98 (1949), mis sätestab, et sekkumiseks peetakse tegevust, mis on kavandatud selleks, et soodustada töötajate organisatsioonide loomist tööandjate või tööandjate organisatsioonide valitsemise all või toetada töötajate organisatsioone rahaliselt või muul moel eesmärgiga allutada sellised organisatsioonid tööandjate või tööandjate organisatsioonide kontrollile, mille vastu ILO liikmesriigid peavad töötajate organisatsioone kaitsma. Sellist tegevust on oluline käsitleda, et käesoleva direktiivi kohase teavitamise ja konsulteerimise praktilist korda kindlaks määrates või rakendades tegutseksid tööandjad ja töötajate esindajad koostöö vaimus ning võttes nõuetekohaselt arvesse oma vastastikuseid õigusi ja kohustusi, pidades silmas nii ettevõtja või asutuse kui ka töötajate huve.

(24) Mõnel juhul ei ole platvormitöö tegijatel digitaalse tööplatvormiga otsest lepingulist suhet, kuid neil on see vahendajaga, kelle kaudu nad platvormitööd teevad. Sellise platvormitöö korraldamise viisi tulemuseks on sageli suur hulk erinevaid ja keerulisi mitmepoolseid suhteid, sealhulgas alltöövõtuahelad, ning digitaalse tööplatvormi ja vahendajate vastutusalad on tihti ebaselged. Vahendajate kaudu platvormitöö tegijad puutuvad kokku samasuguste tööalase staatuse valesti liigitamise ja automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisega seotud ohtudega nagu isikud, kes teevad platvormitööd otse digitaalse tööplatvormi jaoks. Seepärast peaksid liikmesriigid kehtestama asjakohased meetmed, tagamaks et käesoleva direktiivi kohaselt on vahendajate kaudu platvormitöö tegijatel samal tasemel kaitse kui platvormitöö tegijatel, kellel on otsene lepinguline suhe digitaalse tööplatvormiga. Liikmesriigid peaksid kehtestama asjakohased mehhanismid, sealhulgas, kui see on asjakohane, solidaarvastutuse süsteemide kaudu.

(25) Selleks et võidelda platvormitöös näiliste iseenda tööandjate kasutamise vastu ja muuta platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramine hõlpsamaks, peaksid liikmesriigid kehtestama asjakohased menetlused, et vältida platvormitöö tegijate tööalase staatuse valesti liigitamist ja selle probleemiga tegeleda. Nende menetluste eesmärk peaks olema välja selgitada, kas töötajal on töösuhe, nagu on määratletud riigisisestes õigusaktides, kollektiivlepingutes või tavades, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat, ning seeläbi tagada, et platvormitöötajatel oleksid täielikult samad tööalased õigused nagu teistel töötajatel kooskõlas asjakohase liidu õiguse, riigisisese õiguse ja kollektiivlepingutega. Kui töösuhte olemasolu tehakse kindlaks faktide põhjal, tuleks tööandja kohustuste täitmise eest vastutav pool või pooled selgelt kindlaks teha ja nad peaksid täitma vastavaid tööandjate kohustusi, mis tulenevad liidu õigusest, riigisisesest õigusest ja tegevusvaldkonnas kohaldatavatest kollektiivlepingutest.

(26) Kui leitakse, et üks pool on tööandja ja ta vastab direktiivi 2008/104/EÜ kohaselt rendiagentuuriks olemise tingimustele, kohaldatakse kõnealusest direktiivist tulenevaid kohustusi.

(27) Faktiliste asjaolude ülimuslikkuse põhimõte, mis tähendab, et töösuhte olemasolu kindlakstegemisel tuleks juhinduda peamiselt tegeliku töötegemisega seotud asjaoludest, sealhulgas töötasust, mitte sellest, kuidas pooled töösuhet kirjeldavad, ning mis on kooskõlas ILO soovitusega nr 198 töösuhete kohta (2006), on eriti asjakohane platvormitöö puhul, kus lepingutingimused määrab sageli kindlaks üks pool.

(28) Iseenda tööandja staatuse kuritarvitamine kas riigisiseselt või piiriülestes olukordades on üks valesti deklareeritud töö vorme, mida sageli seostatakse deklareerimata tööga. Näilise iseenda tööandjaga on tegemist juhul, kui isik on deklareeritud iseenda tööandjana, kuigi tema tegevuse puhul on täidetud töösuhtele omased kriteeriumid. Iseenda tööandjaks olemise kohta valeandmete esitamine toimub sageli selleks, et vältida teatavaid õiguslikke või maksukohustusi või luua konkurentsieelis võrreldes seaduskuulekate ettevõtjatega. Euroopa Kohus on mitmes kohtuasjas ([12]) otsustanud, et isiku liigitamine riigisisese õiguse kohaselt iseenda tööandjaks ei ole takistuseks isiku liigitamisel töötajaks liidu õiguse tähenduses, kui kõnealuse isiku sõltumatus on vaid tinglik ja selle taga on töösuhe.

(29) Platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramise tagamine ei tohiks takistada tegelike iseenda tööandjatest platvormitöö tegijate tingimuste parandamist. Komisjoni 30. septembri 2022. aasta teatis, mis sisaldab „Suuniseid liidu konkurentsiõiguse kohaldamise kohta füüsilistest isikutest ettevõtjate töötingimusi käsitlevate kollektiivlepingute suhtes“ ja milles märgitakse, et komisjoni sõnul ei kuulu üksikettevõtjate ja digitaalsete tööplatvormide vahelised töötingimusi käsitlevad kollektiivlepingud ELi toimimise lepingu artikli 101 kohaldamisalasse, võib selles osas olla kasulikuks suuniseks. Siiski on äärmiselt oluline, et kõnealuste kollektiivlepingute kehtestamine ei takistaks käesoleva direktiiviga taotletavate eesmärkide saavutamist, eelkõige platvormitöö tegijate õiget liigitamist vastavalt nende tööalasele staatusele.

(30) Kuna platvormimajanduse mudel areneb pidevalt, võib juhtimine ja kontroll tegelikkuses toimuda erineval kujul. Näiteks võib digitaalne tööplatvorm juhtida ja kontrollida mitte ainult otseste vahenditega, vaid kasutades ka karistusmeetmeid või muus vormis ebasoodsat kohtlemist või survet. Platvormitöö kontekstis on platvormitöö tegijatel sageli raske asjakohasel viisil pääseda juurde vahenditele ja teabele, mida on vaja, et tõendada pädevale asutusele oma lepingulise suhte tegelikku olemust ja sellest tulenevaid õigusi. Lisaks on platvormitöö tegijate juhtimisele automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kaudu omane digitaalse tööplatvormi läbipaistmatus. Kõnealused platvormitöö omadused põlistavad näiliseks iseenda tööandjaks liigitamise nähtust, takistades seega platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramist ning platvormitöötajate juurdepääsu inimväärsetele elu- ja töötingimustele. Seepärast peaksid liikmesriigid kehtestama meetmed, millega tagatakse platvormitöö tegijatele nende õige tööalase staatuse kindlaksmääramisel tulemuslik menetluse lihtsustamine. Selles kontekstis on platvormitöö tegijate puhul töösuhte õiguslik eeldus nende kasuks toimiv vahend, mis aitab oluliselt kaasa platvormitöötajate elu- ja töötingimuste parandamisele. Seetõttu tuleks õiguslikult eeldada, et kui tuvastatakse asjaolud, mis viitavad juhtimisele ja kontrollile, on lepingulise suhte puhul tegemist töösuhtega, nagu see on määratletud liikmesriikides kehtivates õigusaktides, kollektiivlepingutes või tavades, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat.

(31) Toimiv õiguslik eeldus tähendab seda, et liikmesriigi õigus võimaldab tulemuslikult platvormitöö tegijal seda eeldust praktikas lihtsalt kasutada. Õiguslikust eeldusest tulenevad nõuded ei tohiks olla koormavad ja peaksid lihtsustama platvormitöö tegijatel selliste tõendite esitamist, mis viitavad töösuhte olemasolule olukorras, kus digitaalse tööplatvormiga seoses esineb võimu tasakaalustamatus. Õigusliku eelduse eesmärk on tulemuslikult käsitleda ja korrigeerida platvormitöö tegijate ja digitaalse tööplatvormi vahelist võimu tasakaalustamatust. Õigusliku eelduse korra peaksid sätestama liikmesriigid tingimusel, et see kord tagab toimiva ümberlükatava töösuhte õigusliku eelduse kehtestamise, mis tähendab platvormitöö tegijate jaoks menetluse lihtsustamist ning mis ei suurenda platvormitöö tegijate või nende esindajate koormust selliste isikute õige tööalase staatuse kindlaksmääramise menetluses. Õigusliku eelduse kohaldamine ei tohiks automaatselt kaasa tuua platvormitöö tegijate ümberliigitamist. Kui digitaalne tööplatvorm püüab õiguslikku eeldust ümber lükata, peaks digitaalne tööplatvorm tõendama, et kõnealune lepinguline suhe ei ole töösuhe, nagu see on määratletud liikmesriikides kehtivates õigusaktides, kollektiivlepingutes või tavades, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat.

([12]) Euroopa Kohtu otsused:
— 3. juuli 1986, *Deborah Lawrie-Blum* vs. *Land Baden-Württemberg*, C-66/85, ECLI:EU:C:1986:284;
— 13. jaanuar 2004, *Debra Allonby* vs. *Accrington & Rossendale College, Education Lecturing Services, trading as Protocol Professional and Secretary of State for Education and Employment*, C-256/01, ECLI:EU:C:2004:18;
— 14. oktoober 2010, *Union Syndicale Solidaires Isère* vs. *Premier ministre jt*, C-428/09, ECLI:EU:C:2010:612;
— 11. november 2010, *Dita Danosa* vs. *LKB Līzings SIA*, C-232/09, ECLI:EU:C:2010:674;
— 4. detsember 2014, *FNV Kunsten Informatie en Media* vs. *Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411;
— 9. juuli 2015, *Ender Balkandya* vs. *Kiesel Abbruch- und Recycling Technik GmbH*, C-229/14, ECLI:EU:C:2015:455;
— 17. november 2016, *Betriebsrat der Ruhrlandklinik gGmbH* vs. *Ruhrlandklinik gGmbH*, C-216/15, ECLI:EU:C:2016:883;
— 16. juuli 2020, *UX* vs. *Governo della Repubblica italiana*, C-658/18, ECLI:EU:C:2020:572,
ning Euroopa Kohtu 22. aprilli 2020. aasta määrus *B* vs. *Yodel Delivery Network Ltd*, C-692/19, ECLI:EU:C:2020:288.

(32) Kooskõlas käesoleva direktiivi eesmärgiga parandada platvormitöötajate töötingimusi, hõlbustades nende õige tööalase staatuse kindlaksmääramist ja tagades seeläbi neile asjaomased õigused, mis tulenevad liidu õigusest, riigisisesest õigusest ja kollektiivlepingutest, tuleks õiguslikku eeldust kohaldada kõigis asjaomastes haldus- või kohtumenetlustes, kus käsitletakse platvormitöö tegija tööalast staatust. Kuigi käesoleva direktiiviga ei panda liikmesriikidele kohustust kohaldada õiguslikku eeldust maksu-, kriminaal- ja sotsiaalkindlustusmenetlustes, on väga oluline, et õiguslikku eeldust kohaldataks tulemuslikult kõigis liikmesriikides vastavalt käesolevale direktiivile. Eelkõige ei tohiks ükski käesoleva direktiivi säte takistada liikmesriike riigisisese õiguse kohaselt kohaldamast õiguslikku eeldust maksu-, kriminaal- ja sotsiaalkindlustusmenetlustes või muudes haldus- või kohtumenetlustes ega tunnustamast nende menetluste tulemusi, milles õiguslikku eeldust on kohaldatud, et anda ümberliigitatud töötajatele õigused muude õigusvaldkondade alusel.

(33) Õiguskindluse huvides ei tohiks õiguslikul eeldusel olla tagasiulatuvat õiguslikku mõju, mistõttu tuleks seda kohaldada üksnes ajavahemiku suhtes, mis algab 2. detsembril 2026, kaasa arvatud selliste lepinguliste suhete puhul, mis on sõlmitud enne seda kuupäeva või mis on sel kuupäeval veel kehtivad. Seetõttu tuleks nõudeid, mis on seotud töösuhte võimaliku olemasoluga enne nimetatud kuupäeva, ning sellest tulenevaid õigusi ja kohustusi, mida kohaldatakse kuni nimetatud kuupäevani, hinnata üksnes enne nimetatud kuupäeva kehtinud liidu ja riigisisese õiguse, sealhulgas direktiivi (EL) 2019/1152 alusel.

(34) Platvormitöö tegija ja digitaalse tööplatvormi vaheline suhe ei pruugi vastata töösuhte nõuetele, mis on kooskõlas asjaomases liikmesriigis kehtivate õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade kohase määratlusega, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat. Liikmesriigid peaksid tagama õigusliku eelduse ümberlükkamise võimaluse, tõendades nimetatud määratluse alusel, et kõnealune suhe ei ole töösuhe. Digitaalsetel tööplatvormidel on täielik ülevaade kõigist faktilistest asjaoludest, mis määravad suhte õigusliku olemuse, eelkõige algoritmidest, mille kaudu nad oma tegevust juhivad. Seega peaks digitaalsetel tööplatvormidel lasuma tõendamiskohustus, kui nad väidavad, et kõnealune lepinguline suhe ei ole töösuhe. Õigusliku eelduse edukas ümberlükkamine kohtu- või haldusmenetluse käigus ei tohiks välistada õigusliku eelduse kohaldamist hilisemates kohtumenetlustes või kaebuste esitamisel, kooskõlas riigisisese menetlusõigusega.

(35) Õigusliku eelduse tulemuslik rakendamine toetusmeetmete raamistiku abil on oluline, et tagada kõigi asjaosaliste jaoks õiguskindlus ja läbipaistvus. Sellised meetmed peaksid hõlmama põhjaliku teabe levitamist üldsusele, konkreetsete ja praktiliste soovituste vormis suuniste väljatöötamist digitaalsetele tööplatvormidele, platvormitöö tegijatele, sotsiaalpartneritele ja riigi pädevatele asutustele ning tõhusate kontrollide ja inspekteerimiste pakkumist kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga, sealhulgas vajaduse korral selliste kontrollide ja inspekteerimiste eesmärkide seadmist.

(36) Sellised meetmed peaksid toetama asjaomases liikmesriigis kehtivates õigusaktides, kollektiivlepingutes või tavades määratletud töösuhte olemasolu kindlakstegemist, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat, sealhulgas vajaduse korral kinnitust platvormitöö tegija liigitamise kohta tegelikuks iseenda tööandjaks. Selleks et kõnealused asutused saaksid täita oma ülesandeid käesoleva direktiivi sätete täitmise tagamisel, võttes arvesse liikmesriikide pädevust otsustada riiklike asutuste töötajate üle, peab neil olema piisavalt töötajaid. Selleks on vaja võimaldada riigi pädevatele asutustele piisavaid inimressursse, kellel on nõutavad oskused ja juurdepääs asjakohasele koolitusele, ning tagada algoritmilise juhtimise valdkonnas tehnilise oskusteabe kättesaadavus. ILO konventsioonis nr 81 töötingimuste järelevalve kohta (1947) on antud juhised selle kohta, kuidas määrata kindlaks piisav arv tööinspektoreid nende kohustuste tulemuslikuks täitmiseks. Kui riigi pädevad asutused otsustavad, milliseid kontrolle ja inspekteerimisi nad kavatsevad teha, peaksid nad võtma arvesse riigi pädeva asutuse otsust, mille tagajärjel muudetakse platvormitöö tegija tööalast staatust.

(37) Selleks et tagada platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramine, peaksid liikmesriikide pädevad asutused tegema omavahel koostööd, sealhulgas teabevahetuse kaudu, nagu on ette nähtud riigisiseses õiguses ja tavas.

(38) Kuigi määrusega (EL) 2016/679 on kehtestatud üldine raamistik füüsiliste isikute kaitseks isikuandmete töötlemisel, on vaja kehtestada erinormid, milles käsitletakse automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisel isikuandmete töötlemisega seotud probleeme platvormitöö kontekstis. Määruse (EL) 2016/679 artiklis 88 on juba sätestatud, et liikmesriigid võivad õigusaktide või kollektiivlepingutega ette näha täpsemad normid, et tagada õiguste ja vabaduste kaitse seoses töötajate isikuandmete töötlemisega töösuhete kontekstis. Käesoleva direktiiviga nähakse

ette konkreetsemad kaitsemeetmed seoses isikuandmete töötlemisega automatiseeritud süsteemides platvormitöö kontekstis, tagades seeläbi platvormitöö tegijate isikuandmete parema kaitse. Eelkõige kehtestatakse käesolevas direktiivis võrreldes määrusega (EL) 2016/679 täpsemad normid automaatsete otsuste tegemise ja läbipaistvuse kohta. Käesolevas direktiivis kehtestatakse ka täiendavad meetmed seoses määrusega (EL) 2016/679 platvormitöö kontekstis, et tagada platvormitöö tegijate isikuandmete kaitse, eelkõige juhul, kui otsuseid tehakse või toetatakse isikuandmete automaatse töötlemisega. Käesolevas direktiivis sisalduvaid isikuandmete kaitsega seotud mõisteid tuleks käsitada vastavalt määruses (EL) 2016/679 sätestatud määratlustele.

(39) Määruse (EL) 2016/679 artiklites 5, 6 ja 9 on nõutud, et isikuandmeid tuleb töödelda seaduslikul, õiglasel ja läbipaistval viisil. See tähendab teatavaid piiranguid sellele, kuidas digitaalsetel tööplatvormidel on võimalik isikuandmeid automaatsete seire- või otsustussüsteemide abil töödelda. Platvormitöö puhul ei saa siiski eeldada, et platvormitöö tegijate nõusolek nende isikuandmete töötlemiseks on antud vabatahtlikult. Platvormitöö tegijatel ei ole sageli tõelist vaba valikut või nad ei saa nõusoleku andmisest keelduda või seda tagasi võtta, ilma et see kahjustaks nende lepingulist suhet, võttes arvesse võimu tasakaalustamatust platvormitöö tegija ja digitaalse tööplatvormi vahel. Seetõttu ei tohiks digitaalsed tööplatvormid töödelda platvormitöö tegijate isikuandmeid selle alusel, et platvormitöö tegija on andnud nõusoleku oma isikuandmete töötlemiseks.

(40) Digitaalsed tööplatvormid ei tohiks automaatsete seiresüsteemide või automatiseeritud süsteemi abil, mida kasutatakse platvormitöö tegijaid mõjutavate otsuste tegemiseks või nende tegemise toetamiseks, töödelda platvormitöö tegijate emotsionaalset või psühholoogilist seisundit käsitlevaid isikuandmeid; töödelda nende eravestlustega seotud isikuandmeid; koguda isikuandmeid ajal, mil platvormitöö tegijad ei paku ega tee platvormitööd; töödelda isikuandmeid, et prognoosida põhiõiguste, sealhulgas ühinemisvabaduse, kollektiivläbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õiguse või teavitamise ja konsulteerimise õiguse kasutamist, nagu on määratletud põhiõiguste hartas; või töödelda isikuandmeid, et tuletada isiku rassilist või etnilist päritolu, rändestaatust, poliitilisi vaateid, usulisi või filosoofilisi veendumusi, puuet, terviseseisundit, sealhulgas krooniliste haiguste või HIV staatust, emotsionaalset või psühholoogilist seisundit, ametiühingusse kuulumist, seksuaalelu või seksuaalset sättumust.

(41) Digitaalsed tööplatvormid ei tohiks töödelda platvormitöö tegijate biomeetrilisi andmeid isiku tuvastamise eesmärgil, nimelt isiku isikusamasuse tuvastamiseks, võrreldes tema biomeetrilisi andmeid teiste andmebaasis säilitatavate isikute biomeetriliste andmetega (üks-mitmele tuvastamine). See ei mõjuta digitaalsete tööplatvormide võimalust teha biomeetrilist kontrolli, nimelt kontrollida isiku isikusamasust, võrreldes tema biomeetrilisi andmeid sama isiku varem esitatud andmetega (üks-ühele kontrollimine või autentimine), kui selline isikuandmete töötlemine on määruse (EL) 2016/679 või muu asjakohase liidu ja riigisisese õiguse kohaselt seaduslik.

(42) Biomeetriapõhised andmed on konkreetse tehnilise töötlemise käigus saadud isikuandmed, mis on seotud füüsilise isiku füüsiliste, füsioloogiliste või käitumuslike joonte, märkide või omadustega, nagu näoilmed, liigutused, pulsisagedus, hääl, klahvilöögid või kõnnak, mis võivad võimaldada või kinnitada füüsilise isiku tuvastamist.

(43) Isikuandmete töötlemine digitaalsete tööplatvormide kasutatavates automaatsetes seire- või otsustussüsteemides toob tõenäoliselt kaasa suure ohu platvormitöö tegijate õigustele ja vabadustele. Seepärast peaksid digitaalsed tööplatvormid alati tegema andmekaitsealase mõjuhinnangu kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artiklis 35 sätestatud nõuetega. Võttes arvesse automaatsete otsustussüsteemide otsuste mõju platvormitöö tegijatele, eelkõige platvormitöötajatele, kehtestatakse käesoleva direktiiviga täpsemad normid platvormitöö tegijate ja nende esindajatega konsulteerimiseks andmekaitsealaste mõjuhinnangute kontekstis.

(44) Lisaks määruses (EL) 2016/679 sätestatud nõuetele tuleks digitaalsete tööplatvormide suhtes kohaldada läbipaistvus- ja teavitamiskohustusi seoses automaatsete seiresüsteemide ja automaatsete süsteemidega, mida kasutatakse platvormitöö tegijaid, sealhulgas platvormitöötajate töötingimusi mõjutavate otsuste tegemiseks või nende otsuste tegemise toetamiseks, nagu nende juurdepääs tööülesannetele, töötasu, ohutus ja tervis, tööaeg, juurdepääs koolitusele, edutamine või sellega samaväärne meede ja nende lepinguline staatus, sealhulgas nende konto piiramine, peatamine või sulgemine. Tuleks täpsustada, millist teavet, millises vormis ja millal tuleb esitada platvormitöö

tegijatele selliste automaatsete süsteemide kohta. Selleks et platvormitöötajaid tulemuslikult teavitada, peaksid nad saama kõnealuse teabe kokkuvõtlikul, lihtsal ja arusaadaval kujul, kui süsteemid ja nende omadused mõjutavad otseselt neid, ja kui see on asjakohane, nende töötingimusi. Samuti peaks neil olema õigus nõuda põhjalikku ja üksikasjalikku teavet kõigi asjaomaste süsteemide kohta. Põhjalikku ja üksikasjalikku teavet selliste automaatsete süsteemide kohta tuleks anda ka platvormitöö tegijate esindajatele ja riigi pädevatele asutustele, kui nad seda taotlevad, et nad saaksid oma ülesandeid täita.

(45) Lisaks selliste isikuandmete ülekandmise õigusele, mille andmesubjekt on vastutavale töötlejale esitanud kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikliga 20, peaks platvormitöö tegijatel olema õigus saada takistusteta ning struktureeritud, üldkasutatavas ja masinloetavas vormingus kätte isikuandmeid, mis on genereeritud nende töö käigus, mis tehti digitaalse tööplatvormi automaatsete seire- või otsustussüsteemide raames, sealhulgas hinnanguid ja läbivaatamisi, et edastada neid või lasta need edastada kolmandale isikule, sealhulgas teisele digitaalsele tööplatvormile. Digitaalsed tööplatvormid peaksid andma platvormitöö tegijatele vahendid, mis hõlbustavad andmete toimivat tasuta ülekantavust, et nad saaksid kasutada käesolevast direktiivist ja määrusest (EL) 2016/679 tulenevaid õigusi.

(46) Mõnel juhul ei lõpeta digitaalsed tööplatvormid ametlikult oma suhet platvormitöö tegijaga, kuid kehtestavad platvormitöö tegija kontole piirangud. Kontole piirangu kehtestamist tuleb mõista kui piirangut, mis on kehtestatud kõnealuse isiku võimele teha platvormitööd konto kaudu, sealhulgas piirates juurdepääsu kontole või tööülesannetele.

(47) Digitaalsed tööplatvormid kasutavad platvormitöö tegijate haldamisel laialdaselt automaatseid seire- ja otsustussüsteeme. Elektrooniline järelevalve võib olla sekkuv ning selliste süsteemide tehtud või toetatud otsused, näiteks need, mis on seotud ülesannete pakkumise või määramisega, töötasu, nende ohutuse ja tervise, tööaja, koolitusele juurdepääsu, edutamise või staatusega organisatsioonis ja lepingulise staatusega, mõjutavad otseselt platvormitöö tegijaid, kellel ei pruugi olla otsest kontakti inimjuhi või juhendajaga. Seepärast peaksid digitaalsed tööplatvormid tagama inimjärelevalve ning korrapäraselt ja igal juhul iga kahe aasta järel hindama automaatsete seire- või otsustussüsteemide poolt tehtud või toetatud üksikotsuste mõju platvormitöö tegijatele, sealhulgas kohaldatavuse korral nende töötingimustele ja võrdsele kohtlemisele töökohal. Hindamisprotsessi tuleks kaasata töötajate esindajad. Digitaalsed tööplatvormid peaksid tagama selliseks järelevalveks ja hindamiseks piisavad inimressursid. Isikutel, kellele digitaalne tööplatvorm on teinud ülesandeks järelevalve läbiviimise, peaks olema selle ülesande täitmiseks vajalik pädevus, väljaõpe ja volitus ning eelkõige õigus tühistada automaatseid otsuseid. Neid tuleks nende ülesannete täitmisel kaitsta töölt vabastamise, distsiplinaarmeetmete või muu ebasoodsa kohtlemise eest. Lisaks on oluline, et digitaalsed tööplatvormid tegeleksid automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisega seotud süstemaatiliste puudustega. Seega, kui järelevalve käigus tuvastatakse suur diskrimineerimise oht töökohal või platvormitöö tegijate õiguste rikkumine, peaksid digitaalsed tööplatvormid võtma nendega tegelemiseks asjakohaseid meetmeid, mis peaks muu hulgas sisaldama võimalust selliste süsteemide kasutamine lõpetada.

(48) Vastavalt määrusele (EL) 2016/679 peavad vastutavad töötlejad rakendama asjakohaseid meetmeid, et kaitsta andmesubjektide õigusi ja vabadusi ning õigustatud huve juhul, kui nende kohta tehakse otsuseid, mis põhinevad üksnes andmete automaattöötlusel. Selle sättega nõutakse, et andmesubjektile peab olema tagatud vähemalt õigus otsesele isiklikule kontaktile vastutava töötlejaga, väljendada oma seisukohta ja vaidlustada otsus. Lisaks määruses (EL) 2016/679 sätestatud nõuetele seoses algoritmilise juhtimisega ja võttes arvesse platvormitöö tegijate lepingulise suhte või konto piiramise, peatamise või sulgemise otsuste või samaväärset kahju tekitava otsuse tõsist mõju, peaks sellised otsused alati tegema inimene.

(49) Lisaks määruses (EL) 2016/679 sätestatud nõuetele seoses platvormitöö algoritmilise juhtimisega peaks platvormitöö tegijatel olema õigus saada digitaalselt tööplatvormilt põhjendamatu viivituseta selgitus automaatsete otsustussüsteemide tehtud või nende toetatud otsuse, otsuse puudumise või otsusekogumi kohta. Selleks peaks digitaalne tööplatvorm võimaldama platvormitöö tegijatel arutada ja selgitada otsuseni viinud fakte, asjaolusid ja põhjusi digitaalse tööplatvormi määratud kontaktisikuga. Teatavatel otsustel on platvormitöö tegijatele tõenäoliselt eriti märkimisväärne negatiivne mõju, eelkõige nende võimalikule sissetulekule. Selliste otsuste puhul, mis piiravad platvormitöö tegija kontot, peatavad või sulgevad selle konto, keelduvad talle tehtud töö eest tasu maksmisest või

mõjutavad lepingulise suhte olulisi aspekte, peaks digitaalne tööplatvorm esitama platvormitöö tegijale esimesel võimalusel ja hiljemalt selliste otsuste jõustumise kuupäeval kirjaliku põhjenduse. Kui esitatud selgitused või põhjendused on ebapiisavad või kui platvormitöö tegijad leiavad, et otsusega on nende õigusi rikutud, peaks neil lisaks olema õigus taotleda digitaalselt tööplatvormilt otsuse läbivaatamist ja põhjendatud vastuse saamist põhjendamatu viivituseta ja igal juhul kahe nädala jooksul alates taotluse saamisest. Kui selliste otsustega rikutakse nende isikute õigusi, näiteks töötajate õigusi, õigust mittediskrimineerimisele või õigust nende isikuandmete kaitsele, peaks digitaalne tööplatvorm sellised otsused põhjendamatu viivituseta parandama või, kui see ei ole võimalik, hüvitama tekitatud kahju piisaval määral ja võtma vajalikud meetmed, et vältida sarnaste otsuste tegemist tulevikus, sealhulgas asjakohasel juhul muutes asjaomast automaatset otsustussüsteemi või lõpetades selle kasutamise. Otsuste inimese poolt läbivaatamise puhul peaksid ärikasutajate suhtes kehtima esmajoones määruse (EL) 2019/1150 erisätted.

(50) Nõukogu direktiiviga 89/391/EMÜ ([13]) on kehtestatud töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavad meetmed, sealhulgas tööandjate kohustus hinnata töötervishoiu ja tööohutusega seotud riske, ning on sätestatud üldised ennetuspõhimõtted, mida tööandjad peavad rakendama. Automaatsetel seire- ja otsustussüsteemidel võib olla märkimisväärne mõju platvormitöötajate ohutusele ning füüsilisele ja vaimsele tervisele. Algoritmiline juhtimine, hindamine ja distsipliin muudavad töö intensiivsemaks, suurendades järelevalvet, tõstes töötajatelt nõutavat tempot, minimeerides lüngad töövoos ning laiendades töötegevust üle tavapärase töökoha ja tööaja. Piiratud töökohapõhine õpe ja piiratud mõju ülesannetele, mis tulenevad läbipaistmatute algoritmide kasutamisest, automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisest tulenevast intensiivsemast tööst ja ebakindlusest, suurendavad tõenäoliselt tööjõu stressi ja ärevust. Seepärast peaksid digitaalsed tööplatvormid kõnealuseid riske analüüsima, hindama, kas süsteemide kaitsemeetmed on nende riskide leevendamiseks asjakohased, ning võtma asjakohaseid ennetus- ja kaitsemeetmeid. Nad peaksid vältima seda, et selliste süsteemide kasutamine avaldaks töötajatele põhjendamatut survet või seaks ohtu nende tervise. Kõnealuste sätete mõjususe suurendamiseks peaks digitaalne tööplatvorm tegema oma riskihindamise ja leevendusmeetmete hindamise kättesaadavaks platvormitöötajatele, nende esindajatele ja pädevatele asutustele.

(51) Platvormitöö tegijad puutuvad eelkõige kohapealses platvormitöös kokku vägivalla ja ahistamise ohuga, ilma et neil oleks füüsilist töökohta, kus nad saaksid kaebusi esitada. Ahistamine ja seksuaalne ahistamine võivad avaldada negatiivset mõju platvormitöötajate tervisele ja ohutusele. Seetõttu peaksid liikmesriigid nägema ette ennetusmeetmed, sealhulgas tõhusate teatamiskanalite loomise. Samuti julgustatakse liikmesriike toetama tulemuslikke meetmeid, millega võidelda platvormitöös esineva vägivalla ja ahistamise vastu, mis eeskätt hõlmaksid asjakohaseid teatamiskanaleid platvormitöö tegijatele, kellel puudub töösuhe.

(52) Töötajate esindajate teavitamine ja nendega konsulteerimine, mida reguleeritakse liidu tasandil direktiivi 2002/14/EÜ kohaselt, on tulemusliku sotsiaaldialoogi edendamise võti. Kuna digitaalsete tööplatvormide poolt automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutuselevõtt või nende kasutamise oluline muudatus mõjutab otseselt platvormitöötajate töökorraldust ja individuaalseid töötingimusi, on vaja lisameetmeid tagamaks, et digitaalsed tööplatvormid teavitaksid enne selliste otsuste tegemist platvormitöötajate esindajaid ja konsulteeriksid nendega reaalselt, tehes seda asjakohasel määral. Võttes arvesse algoritmiliste juhtimissüsteemide tehnilist keerukust, tuleks teavet anda õigeaegselt, et platvormitöötajate esindajad saaksid vajaduse korral koos platvormitöötajate või nende esindajate valitud eksperdiga konsulteerimiseks valmistuda. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei mõjuta direktiivis 2002/14/EÜ sätestatud teavitamis- ja konsulteerimismeetmeid.

(53) Töötajate esindaja puudumisel peaks digitaalsel tööplatvormil olema võimalik töötajaid automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutuselevõtust või nende kasutamise olulistest muudatustest otse teavitada.

(54) Paljud platvormitöö tegijad on iseenda tööandjad. Digitaalsete tööplatvormide kasutatavate automaatsete seire- ja otsustussüsteemide mõju iseenda tööandjate isikuandmete kaitsmisele ja sissetuleku teenimise võimalustele on sama, mis platvormitöötajate puhul. Seepärast tuleks käesolevas direktiivis sätestatud õigusi, millega tagatakse füüsiliste

([13]) Nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiiv 89/391/EMÜ töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 183, 29.6.1989, lk 1).

isikute kaitse isikuandmete töötlemisel algoritmilise juhtimise kontekstis, nimelt seoses automaatsete seire- ja otsustussüsteemide läbipaistvuse, isikuandmete töötlemise või kogumise piirangute, inimkontrolli ja oluliste otsuste läbivaatamisega, kohaldada ka selliste platvormitöö tegijate suhtes, kellel puudub töösuhe. Nende platvormitöö tegijate suhtes, kellel ei ole töösuhet, ei tuleks kohaldada töötervishoiu ja tööohutusega seotud õigusi ning platvormitöötajate või nende esindajate teavitamise ja nendega konsulteerimisega seotud õigusi, mis liidu õiguse kohaselt on eriomased töötajatele. Määruses (EL) 2019/1150 on sätestatud õiglust ja läbipaistvust käsitlevad kaitsemeetmed iseenda tööandjast platvormitöö tegijate jaoks, juhul kui neid käsitatakse ärikasutajatena kõnealuse määruse tähenduses. Oluliste otsuste inimese poolt läbivaatamise puhul peaksid ärikasutajate suhtes kehtima määruse (EL) 2019/1150 erisätted.

(55) Digitaalsete tööplatvormide kohustused, sealhulgas automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega seotud teavitamis- ja konsulteerimiskohustused kehtivad olenemata sellest, kas selliseid süsteeme haldab digitaalne tööplatvorm ise või väline teenuseosutaja, kes töötleb andmeid digitaalse tööplatvormi nimel.

(56) Et riigi pädevatel asutustel oleks võimalik tagada, et digitaalsed tööplatvormid täidavad tööalaseid õigusnorme, eelkõige juhul, kui nad on asutatud muus liikmesriigis kui see, kus platvormitöötaja tööd teeb, või kolmandas riigis, peaksid digitaalsed tööplatvormid deklareerima platvormitöötajate tehtava töö pädevatele asutustele selles liikmesriigis, kus tööd tehakse. Süstemaatiline ja läbipaistev teavitussüsteem, sealhulgas piiriülesel tasandil, on äärmiselt oluline ka selleks, et hoida ära ebaausat konkurentsi digiplatvormide vahel. Kohustus tehtud platvormitööd käesoleva direktiivi kohaselt deklareerida ei tohiks asendada muude liidu õigusaktidega kehtestatud deklareerimis- või teatamiskohustusi.

(57) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1149 loodud Euroopa Tööjõuamet ([14]) aitab tagada tööjõu õiglase liikuvuse kogu liidus, eelkõige hõlbustab ta koostööd ja teabevahetust liikmesriikide vahel, et aidata kaasa asjaomase liidu õiguse ühtsele, tõhusale ja tulemuslikule kohaldamisele ja täitmise tagamisele, koordineerib ja toetab kooskõlastatud kontrollide ja ühiskontrollide tegemist, teeb analüüse ja riskianalüüse tööjõu piiriülest liikuvust käsitletavatel teemadel ning toetab liikmesriike deklareerimata tööga tegelemisel. Seetõttu on nimetatud ametil oluline roll selliste probleemide lahendamisel, mis on seotud paljude digitaalsete tööplatvormide piiriülese tegevusega ja platvormitöös tehtava deklareerimata tööga.

(58) Teave digitaalsete tööplatvormide kaudu töötavate platvormitöö tegijate platvormitöö, eelkõige platvormitöö tegijate arvu, nende lepingulise või tööalase staatuse ning kõnealuste lepinguliste suhetega seotud üldtingimuste kohta on äärmiselt oluline selleks, et toetada asjaomaseid asutusi platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramisel ja juriidiliste kohustuste täitmise tagamisel, ning platvormitöö tegijate esindajaid nende esindusfunktsioonide täitmisel. Nimetatud asutustel ja esindajatel peaks lisaks olema õigus nõuda digitaalsetelt tööplatvormidelt esitatud teabe kohta täiendavaid selgitusi ja üksikasju.

(59) On tõendeid selle kohta, et mitmes liikmesriigis kasutatakse kullerteenuseplatvormidel deklareerimata tööd. Selleks kasutatakse renditud identiteete, kus platvormitöö tegijad, kellel on õigus töötada ja kes on digitaalsel tööplatvormil registreerunud ja rendivad oma kontosid dokumentideta rändajatele või alaealistele. See toob kaasa kõnealuste isikute kaitse puudumise, sealhulgas ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike puhul, kellel on oma olukorra tõttu õiguskaitse kättesaadavus piiratud survemeetmete kartuse või väljasaatmise ohu tõttu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/52/EÜ ([15]) sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded. Käesolevas direktiivis sätestatud vahendajaid käsitlevad läbipaistvuskohustused ja normid aitavad koos direktiiviga 2009/52/EÜ oluliselt kaasa platvormitöös deklareerimata töö probleemi lahendamisele. Lisaks on oluline, et digitaalsed tööplatvormid tagaksid platvormitöö tegijate isikusamasuse usaldusväärse kontrollimise.

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1149, millega luuakse Euroopa Tööjõuamet, muudetakse määrusi (EÜ) nr 883/2004, (EL) nr 492/2011 ja (EL) 2016/589 ning tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2016/344 (ELT L 186, 11.7.2019, lk 21).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/52/EÜ, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded (ELT L 168, 30.6.2009, lk 24).

(60) Välja on töötatud ulatuslik liidu sotsiaalse õigustiku sätete täitmise tagamise süsteem, mille elemente tuleks käesoleva direktiivi puhul kohaldada, et tagada platvormitöö tegijatele juurdepääs õigeaegsele, tulemuslikule ja erapooletule vaidluste lahendamisele ning õigus õiguskaitsele, sealhulgas tekitatud kahju piisavale hüvitamisele. Täpsemalt, arvestades kui oluline on õigus tõhusale õiguskaitsele, peaksid platvormitöö tegijad saama sellist kaitset ka pärast seda, kui töösuhe või muu lepinguline suhe, mille ajal on väidetavalt rikutud käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi, on lõppenud.

(61) Platvormitöö tegijate esindajatel peaks olema võimalik, kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga, esindada üht või mitut platvormitöö tegijat mis tahes kohtu- või haldusmenetluses, et tagada käesolevast direktiivist tulenevate õiguste või kohustuste täitmine. Mitme platvormitöö tegija nimel tegutsemine või nende toetamine on üks viis, kuidas lihtsustada menetlusi, mida menetluslike ja rahaliste takistuste või survestamise hirmu tõttu muidu ei oleks algatatud.

(62) Platvormitööle on iseloomulik see, et puudub ühine töökoht, kus platvormitöö tegijad saaksid üksteist tundma õppida ning omavahel ja oma esindajatega suhelda, muu hulgas selleks, et digitaalse tööplatvormi ees oma huvisid kaitsta. Seepärast on digitaalsete tööplatvormide töökorraldust arvestades vaja luua digitaalsed suhtluskanalid, mille kaudu platvormitöö tegijad saavad üksteisega privaatselt ja turvaliselt suhelda ja olla oma esindajatele kättesaadavad. Digitaalsed tööplatvormid peaksid looma sellised suhtluskanalid oma digitaristu raames või muude sama mõjusate vahendite abil, austades isikuandmete kaitset ja vältides juurdepääsu suhtlusele või selle kontrollimist.

(63) Käesolevas direktiivis kehtestatud õigusi ja kohustusi käsitlevate haldus- ja kohtumenetluste puhul võib töö korraldamisega seotud teave, mis võimaldab kindlaks määrata õige tööalase staatuse ja eelkõige selle, kas digitaalne tööplatvorm juhib või kontrollib teatavaid tööülesannete täitmise elemente, ning muud automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisega seotud elemendid, olla digitaalse tööplatvormi valduses ning platvormitöö tegijatel ja pädevatel asutustel võib olla raske sellele juurde pääseda. Seepärast peaks liikmesriikide kohtutel või pädevatel asutustel olema võimalik nõuda, et digitaalne tööplatvorm avalikustaks kõik enda käsutuses olevad asjakohased tõendid, sealhulgas konfidentsiaalse teabe, tingimusel et on olemas mõjusad meetmed sellise teabe kaitseks.

(64) Võttes arvesse, et käesoleva direktiiviga nähakse platvormitöö suhtes ette täpsemad ja täiendavad normid lisaks määruses (EL) 2016/679 sätestatutele, et tagada platvormitöö tegijate isikuandmete kaitse, peaksid määruse (EL) 2016/679 artikli 51 kohaselt ette nähtud järelevalveasutused olema pädevad kontrollima kõnealuste kaitsemeetmete kohaldamist. Määruse (EL) 2016/679 menetlusraamistikku, eelkõige selle VI, VII ja VIII peatükki, tuleks kohaldada käesoleva direktiivi täpsemate ja täiendavate normide jõustamise suhtes, eelkõige järelevalve-, koostöö- ja järjepidevuse mehhanismide, õiguskaitsevahendite, vastutuse ja karistuste suhtes, mis muu hulgas hõlmab pädevust määrata haldustrahve kõnealuse määruse artikli 83 lõikes 5 osutatud summa ulatuses.

(65) Platvormitöö kontekstis kasutatavad automaatsed seire- ja otsustussüsteemid hõlmavad platvormitöö tegijate isikuandmete töötlemist ning mõjutavad platvormitöötajate töötingimusi ja õigusi, mis tõstatab küsimusi andmekaitseõiguse ja muude õigusvaldkondade kohta, nagu tööõigus. Sellega seoses peaksid andmekaitse järelevalveasutused ja muud pädevad asutused tegema käesoleva direktiivi täitmise tagamisel koostööd, sealhulgas piiriülesel tasandil, vahetades muu hulgas asjakohast teavet, ilma et see mõjutaks andmekaitse järelevalveasutuste sõltumatust.

(66) Selleks et käesoleva direktiivis sätestatud kaitse oleks toimiv, on oluline kaitsta platvormitöö tegijaid, kes kasutavad neile käesoleva direktiiviga ettenähtud õigusi, töölt vabastamise või lepingu lõpetamise ja samaväärsete meetmete, sealhulgas nende konto peatamise eest.

(67) Kuna käesoleva direktiivi kahte eesmärki, nimelt parandada platvormitöö tingimusi ja isikuandmete kaitset, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid ühiste miinimumnõuete kehtestamise vajaduse tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(68) Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnõuded ning jäetakse seega liikmesriikidele õigus kehtestada ja säilitada platvormitöötajate jaoks soodsamad õigusnormid. Kehtiva õigusraamistiku kohased õigused peaksid jääma kehtima, sealhulgas seoses töösuhte olemasolu kindlakstegemise mehhanismidega, kui käesoleva direktiiviga ei kehtestata soodsamaid õigusnorme. Käesoleva direktiivi rakendamisega ei või vähendada kehtivas liidu või riigisiseses õiguses sätestatud sellekohaseid õigusi ja see ei või ka anda piisavat alust alandada käesoleva direktiiviga hõlmatud valdkonnas võimaldatava kaitse üldist taset ega töötajate esindajatele antud õigusi.

(69) Austada tuleb sotsiaalpartnerite autonoomiat. Liikmesriikidel peaks kindlatel tingimustel olema võimalik lubada sotsiaalpartneritel säilitada selliseid kollektiivlepinguid, mis erinevad käesoleva direktiivi teatavatest sätetest, nende lepingute üle läbirääkimisi pidada, neid sõlmida ja nende täitmist tagada, järgides samas platvormitöötajate üldise kaitse põhimõtet.

(70) Käesoleva direktiivi rakendamisel peaksid liikmesriigid hoiduma ebavajalike haldus-, finants- ja õiguspiirangute kehtestamisest viisil, mis pidurdab väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) asutamist ja arengut. Liikmesriike kutsutakse seega üles hindama oma ülevõtmismeetmete mõju VKEdele, tagamaks et ülevõtmise mõju neile ei ole ebaproportsionaalne, ning pöörama seejuures erilist tähelepanu mikroettevõtjatele ja halduskoormusele.

(71) Liikmesriikidel peaks olema võimalik teha sotsiaalpartneritele ülesandeks rakendada käesolevat direktiivi, kui sotsiaalpartnerid seda ühiselt taotlevad ja kui liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et käesoleva direktiiviga eesmärgiks seatud tulemuste saavutamine suudetakse igal ajal tagada. Samuti peaksid nad kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga võtma piisavaid meetmeid, et tagada sotsiaalpartnerite tõhus kaasatus ning edendada ja parandada sotsiaaldialoogi käesoleva direktiivi rakendamisel.

(72) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta ([16]) kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate liikmesriigi õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide esitamine on põhjendatud.

(73) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 ([17]) artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas arvamuse 2. veebruaril 2022,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. Käesoleva direktiivi eesmärk on parandada platvormitöö töötingimusi ja isikuandmete kaitset järgmiselt:

a) kehtestades sellised meetmed, mis hõlbustavad platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramist;

b) edendades platvormitöö algoritmilises juhtimises läbipaistvust, õiglust, inimjärelevalvet, ohutust ja vastutust ning

([16]) ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

c) suurendades platvormitöö läbipaistvust, sealhulgas piiriülestes olukordades.

2. Käesolevas direktiivis sätestatakse miinimumõigused, mis kohalduvad kõigile liidus platvormitöö tegijatele, kellel on või kellel asjaolude hindamise põhjal leitakse, et neil on tööleping või töösuhe liikmesriikides kehtivate õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade tähenduses, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat.

Käesolevas direktiivis sätestatakse ka normid füüsiliste isikute kaitse parandamiseks seoses nende isikuandmete töötlemisega, nähes ette algoritmilise juhtimise meetmed, mida kohaldatakse liidus platvormitöö tegijate suhtes, sealhulgas nende suhtes, kellel puudub tööleping või töösuhe.

3. Käesolevat direktiivi kohaldatakse liidus tehtavat platvormitööd korraldavate digitaalsete tööplatvormide suhtes, olenemata nende asukohast või kohaldatavast õigusest.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „digitaalne tööplatvorm“ – füüsiline või juriidiline isik, kes osutab teenust, mis vastab kõigile järgmistele nõuetele:

i) seda osutatakse vähemalt osaliselt kaugteenusena elektrooniliste vahendite, näiteks veebisaidi või mobiilirakenduse kaudu;

ii) seda osutatakse teenusesaaja taotlusel;

iii) see hõlmab vajaliku ja olulise komponendina üksikisikute poolt tasu eest tehtava töö korraldamist, olenemata sellest, kas seda tööd tehakse internetis või konkreetses asukohas;

iv) see hõlmab automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamist;

b) „platvormitöö“ – töö, mida korraldatakse digitaalse tööplatvormi kaudu ja mida teeb liidus üksikisik digitaalse tööplatvormi või vahendaja ja üksikisiku vahelise lepingulise suhte alusel, olenemata sellest, kas on olemas lepinguline suhe üksikisiku või vahendaja ja teenusesaaja vahel;

c) „platvormitöö tegija“ – üksikisik, kes teeb platvormitööd, olenemata sellest, milline on lepinguline suhe või millisena on asjaomased pooled selle suhte kindlaks määranud;

d) „platvormitöötaja“ – platvormitöö tegija, kellel on tööleping või kelle puhul leitakse, et tal on töösuhe liikmesriigis kehtivate õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade tähenduses, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat;

e) „vahendaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes platvormitöö digitaalsele tööplatvormile või digitaalse tööplatvormi kaudu kättesaadavaks tegemise eesmärgil:

i) loob lepingulise suhte kõnealuse digitaalse tööplatvormi ja platvormitöö tegijaga või

ii) on kõnealuse digitaalse tööplatvormi ja platvormitöö tegija vahel alltöövõtuahelas;

f) „töötajate esindajad“ – platvormitöötajate esindajad, näiteks ametiühingud ja esindajad, kelle platvormitöötajad on vabalt valinud kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga;

g) „platvormitöö tegijate esindajad“ – töötajate esindajad ja, niivõrd kui see on ette nähtud riigisisese õiguse ja tavaga, muude platvormitöö tegijate kui platvormitöötajate esindajad;

h) „automaatsed seiresüsteemid“ – süsteemid, mida kasutatakse platvormitöö tegijate töötulemuste või töökeskkonnas toimuva tegevuse elektrooniliste vahendite abil kontrollimiseks, jälgimiseks või hindamiseks või toetavad seda, sealhulgas kogudes isikuandmeid;

i) „automaatsed otsustussüsteemid“ – süsteemid, mida elektrooniliste vahendite abil kasutatakse selliste otsuste tegemiseks või toetamiseks, mis mõjutavad märkimisväärselt platvormitöö tegijaid, sealhulgas platvormitöötajate töötingimusi, eelkõige otsuseid, mis mõjutavad nende töölevõtmist, nende juurdepääsu tööülesannetele ja tööülesannete korraldust, nende töötasu, sealhulgas üksikute tööülesannete hinnastamist, nende ohutust ja tervist, nende tööaega, nende juurdepääsu koolitusele, nende edutamist või samaväärset meedet ja nende lepingulist staatust, sealhulgas nende konto piiramist, peatamist või sulgemist.

2. Lõike 1 punktis a sätestatud digitaalse tööplatvormi määratlus ei hõlma selliste teenuste osutajaid, mille peamine eesmärk on vara kasutamine või jagamine või mille abil saavad isikud, kes ei ole kutsetöötajad, kaupu edasi müüa.

Artikkel 3

Vahendajad

Liikmesriigid võtavad asjakohased meetmed tagamaks, et kui digitaalne tööplatvorm kasutab vahendajaid, on platvormitöö tegijatel, kellel on vahendajaga lepinguline suhe, samasugune käesoleva direktiiviga ette nähtud kaitsetase kui neil, kellel on digitaalse tööplatvormiga otsene lepinguline suhe. Selleks võtavad liikmesriigid kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga meetmeid asjakohaste mehhanismide kehtestamiseks, mis asjakohasel juhul hõlmavad solidaarvastutuse süsteeme.

II PEATÜKK

TÖÖALANE STAATUS

Artikkel 4

Õige tööalase staatuse kindlaksmääramine

1. Liikmesriigid kehtestavad asjakohase ja tulemusliku korra platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramise kontrollimiseks ja tagamiseks, eesmärgiga teha kindlaks, kas on olemas töösuhe liikmesriikides kehtivate õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade tähenduses, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat, sealhulgas artikli 5 kohase töösuhte õigusliku eelduse kohaldamise kaudu.

2. Töösuhte olemasolu kindlakstegemisel juhindutakse peamiselt tegeliku töö tegemisega seotud asjaoludest, sealhulgas automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisest platvormitöö korraldamisel, olenemata sellest, kuidas see suhe on määratud lepingulises kokkuleppes, milles asjaomased pooled võivad olla kokku leppinud.

3. Kui töösuhte olemasolu on kindlaks tehtud, määratakse vastavalt liikmesriigi õigussüsteemile selgelt kindlaks tööandja kohustusi kandev pool või pooled.

Artikkel 5

Õiguslik eeldus

1. Õiguslikult eeldatakse, et digitaalse tööplatvormi ja selle platvormi kaudu platvormitöö tegija vaheline lepinguline suhe on töösuhe, kui leitakse asjaolusid, mis viitavad liikmesriikides kehtivate riigisiseste õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade kohasele juhtimisele ja kontrollile, võttes arvesse Euroopa Kohtu kohtupraktikat. Kui digitaalne tööplatvorm püüab õiguslikku eeldust ümber lükata, peab digitaalne tööplatvorm tõendama, et kõnealune lepinguline suhe ei ole töösuhe liikmesriikides kehtivate õigusaktide, kollektiivlepingute või tavade tähenduses, võttes arvesse Euroopa Kohtu kohtupraktikat.

2. Lõike 1 kohaldamisel kehtestavad liikmesriigid tulemusliku ümberlükatava töösuhte õigusliku eelduse, mis kujutab endast menetluse lihtsustamist platvormitöö tegijate jaoks. Lisaks tagavad liikmesriigid, et kõnealune õiguslik eeldus ei suurenda platvormitöö tegijate või nende esindajate nõuete koormust nende õige tööalase staatuse kindlaksmääramise menetluses.

3. Käesolevas artiklis sätestatud õiguslikku eeldust kohaldatakse kõigis asjaomastes haldus- või kohtumenetlustes, kui vaidluse all on platvormitöö tegija õige tööalase staatuse kindlaksmääramine.

Õiguslikku eeldust ei kohaldata maksu-, kriminaal- ja sotsiaalkindlustusmenetluste suhtes. Liikmesriigid võivad siiski sellistes menetlustes kohaldada õiguslikku eeldust riigisisese õiguse alusel.

4. Platvormitöö tegijatel, ning kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga nende esindajatel, on õigus algatada lõike 3 esimeses lõigus osutatud menetlusi platvormitöö tegija õige tööalase staatuse kindlaksmääramiseks.

5. Kui riigi pädev asutus leiab, et platvormitöö tegija võib olla valesti liigitatud, võtab ta kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga asjakohased meetmed või algatab menetlused kõnealuse isiku õige tööalase staatuse kindlaksmääramiseks.

6. Lepinguliste suhete puhul, mis on sõlmitud enne 2. detsembrit 2026 ja mis on sel kuupäeval veel kehtivad, kohaldatakse käesolevas artiklis sätestatud õiguslikku eeldust üksnes ajavahemiku suhtes, mis algab kõnealusest kuupäevast.

Artikkel 6

Toetusmeetmete raamistik

Liikmesriigid loovad toetusmeetmete raamistiku, et tagada õigusliku eelduse tulemuslik rakendamine ja järgimine. Eelkõige teevad liikmesriigid järgmist:

a) töötavad digitaalsete tööplatvormide, platvormitöö tegijate ja sotsiaalpartnerite jaoks välja asjakohased suunised, sealhulgas konkreetsete ja praktiliste soovituste kujul, et mõista ja rakendada õiguslikku eeldust, sealhulgas selle ümberlükkamisega seonduvaid menetlusi;

b) töötavad kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga riigi pädevate asutuste jaoks välja suunised ja kehtestavad asjakohased menetlused, sealhulgas riigi pädevate asutuste vahel tehtava koostöö kohta, et ennetavalt teha kindlaks ja võtta sihikule digitaalsed tööplatvormid, mis ei täida platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramise norme;

c) näevad ette riigi pädevate asutuste poolt kooskõlas riigisisese õiguse või tavaga tehtavad tulemuslikud kontrollid ja inspekteerimised ning näevad eelkõige asjakohasel juhul ette konkreetsete digitaalsete tööplatvormide kontrollid ja inspekteerimised, kui sellise platvormi ja platvormitöö tegija vahelise töösuhte olemasolu on kindlaks teinud riigi pädev asutus, tagades samal ajal, et sellised kontrollid ja inspekteerimised on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad;

d) näevad riigi pädevate asutuste jaoks ette asjakohased koolitused ja tagavad algoritmilise juhtimise valdkonna tehniliste eksperditeadmiste kättesaadavuse, et kõnealused asutused saaksid täita punktis b osutatud ülesandeid.

III PEATÜKK

ALGORITMILINE JUHTIMINE

Artikkel 7

Piirangud isikuandmete töötlemisel automaatsete seire- või otsustussüsteemide abil

1. Digitaalsed tööplatvormid ei tee automaatsete seire- või otsustussüsteemide abil järgmist:

a) ei töötle platvormitöö tegija emotsionaalset või psühholoogilist seisundit käsitlevaid isikuandmeid;

b) ei töötle eravestlustega seotud isikuandmeid, sealhulgas teabevahetust muude platvormitöö tegijate ja platvormitöö tegijate esindajatega;

c) ei kogu platvormitöö tegija isikuandmeid ajal, mil platvormitöö tegija ei paku ega tee platvormitööd;

d) ei töötle isikuandmeid, et prognoosida põhiõiguste, sealhulgas ühinemisvabaduse, kollektiivläbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õiguse või teavitamise ja konsulteerimise õiguse kasutamist, nagu on sätestatud põhiõiguste hartas;

e) ei töötle isikuandmeid, et tuletada isiku rassilist või etnilist päritolu, rändestaatust, poliitilisi vaateid, usulisi või filosoofilisi veendumusi, puuet, terviseseisundit, sealhulgas krooniliste haiguste või HIV staatust, emotsionaalset või psühholoogilist seisundit, ametiühingusse kuulumist, seksuaalelu või seksuaalset sättumust;

f) ei töötle platvormitöö tegija mis tahes biomeetrilisi andmeid, nagu need on määratletud määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 14, et teha kindlaks nimetatud isiku identiteet, võrreldes kõnealuseid andmeid andmebaasi salvestatud muude füüsiliste isikute biomeetriliste andmetega.

2. Käesolevat artiklit kohaldatakse kõigi platvormitöö tegijate suhtes alates töölevõtmis- või valikuprotsessi algusest.

3. Lisaks automaatsetele seire- ja otsustussüsteemidele kohaldatakse käesolevat artiklit ka juhul, kui digitaalsetes tööplatvormides kasutatakse automaatseid süsteeme, mis teevad või toetavad otsuseid, mis ükskõik mis viisil mõjutavad platvormitöö tegijaid.

Artikkel 8

Andmekaitsealane mõjuhinnang

1. Isikuandmete töötlemine digitaalse tööplatvormi poolt automaatsete seire- või otsustussüsteemide abil on töötlemisviis, mis võib tõenäoliselt kaasa tuua suure ohu füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele määruse (EL) 2016/679 artikli 35 lõike 1 tähenduses. Kui digitaalsed tööplatvormid hindavad kõnealuse artikli kohaselt automaatsetes seire- ja otsustussüsteemides isikuandmete töötlemise mõju platvormitöö tegijate isikuandmete kaitsele, sealhulgas käesoleva direktiivi artiklis 7 sätestatud töötlemise piirangutele, küsivad digitaalsed tööplatvormid, kes tegutsevad määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 7 määratletud vastutavate töötlejatena, platvormitöö tegijate ja nende esindajate seisukohti.

2. Digitaalsed tööplatvormid esitavad lõikes 1 osutatud hinnangu tulemused töötajate esindajatele.

Artikkel 9

Automaatsete seire- ja otsustussüsteemide läbipaistvus

1. Liikmesriigid nõuavad, et digitaalsed tööplatvormid teavitaksid platvormitöö tegijaid, platvormitöötajate esindajad ja taotluse korral riigi pädevaid asutusi automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisest.

See teave hõlmab järgmist:

a) automaatsete seiresüsteemide puhul:

i) asjaolu, et selliseid süsteeme kasutatakse või et need võetakse kasutusele;

ii) selliste süsteemide poolt kontrollitavate, seiratavate või hinnatavate andmete ja tegevuste kategooriad, sealhulgas teenusesaajate hinnangud;

iii) seire eesmärk ja kuidas süsteem seda seiret teeb;

iv) sellistes süsteemides töödeldavate isikuandmete vastuvõtjad või vastuvõtjate kategooriad ning selliste isikuandmete mis tahes edastamine või üleandmine, sealhulgas kontsernisiseselt;

b) automaatsete otsustussüsteemide puhul:

i) asjaolu, et selliseid süsteeme kasutatakse või et need võetakse kasutusele;

ii) selliste süsteemidega tehtavate või toetatavate otsuste kategooriad;

iii) andmete kategooriad ja peamised parameetrid, mida sellistes süsteemides arvesse võetakse, ja nende peamiste parameetrite suhteline tähtsus automaatsete otsuste tegemisel, sealhulgas viis, kuidas platvormitöö tegija isikuandmed või käitumine otsuseid mõjutavad;

iv) kui tehakse otsused peatada või sulgeda platvormitöö tegija konto või kehtestada sellele piirangud või keelduda tehtud töö eest tasu maksmisest, samuti otsuste puhul, mis puudutavad nende lepingulist staatust, või mis tahes muu samaväärse või kahjuliku mõjuga otsuste puhul – selliste otsuste põhjused;

c) igat liiki otsused, mida teevad või toetavad automaatsed otsustussüsteemid, mis mõjutavad platvormitöö tegijaid mis tahes viisil.

2. Digitaalsed tööplatvormid esitavad lõikes 1 osutatud teabe kirjaliku dokumendina, mis võib olla elektrooniline. Teave esitatakse läbipaistval, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval kujul, kasutades selget ja lihtsat keelt.

3. Digitaalsed tööplatvormid annavad platvormitöö tegijatele kokkuvõtlikku lõikes 1 osutatud teavet neid, ja kui see on kohaldatav, nende töötingimusi otseselt mõjutavate süsteemide ja nende omaduste kohta

a) hiljemalt esimesel tööpäeval;

b) enne töötingimusi, töökorraldust või töötulemuste seiramist mõjutavate muudatuste sisseviimist, ja

c) igal ajal nende taotluse korral.

Platvormitöö tegija taotluse korral esitavad digitaalsed tööplatvormid neile ka põhjalikku ja üksikasjalikku lõikes 1 osutatud teavet kõigi asjaomaste süsteemide ja nende omaduste kohta.

4. Digitaalsed tööplatvormid annavad töötajate esindajatele põhjalikku ja üksikasjalikku lõikes 1 osutatud teavet kõigi asjaomaste süsteemide ja nende omaduste kohta. Nad esitavad selle teabe

a) enne nende süsteemide kasutamist;

b) enne töötingimusi, töökorraldust või töötulemuste seiramist mõjutavate muudatuste sisseviimist, ja

c) igal ajal nende taotluse korral.

Digitaalsed tööplatvormid esitavad riigi pädevatele asutustele põhjalikku ja üksikasjalikku lõikes 1 osutatud teavet igal ajal nende taotluse korral.

5. Digitaalsed tööplatvormid esitavad lõikes 1 osutatud teabe isikutele, kes läbivad töölevõtmis- või valikuprotsessi. Teave esitatakse kooskõlas lõikega 2, see on kokkuvõtlik ja seotud üksnes kõnealuses protsessis kasutatavate automaatsete seire- või otsustussüsteemidega ning esitatakse enne töölevõtmis- või valikuprotsessi algust.

6. Platvormitöö tegijatel on õigus nende töö käigus digitaalse tööplatvormi automaatsetes seire- ja otsustussüsteemides loodud isikuandmete, sealhulgas arvamuste ja hinnangute ülekandmisele, ilma et see kahjustaks teenusesaaja määruse (EL) 2016/679 kohaseid õigusi.

Digitaalne tööplatvorm annab platvormitöö tegijatele tasuta vahendid, mis hõlbustavad nende andmete ülekandmise õiguse tulemuslikku kasutamist, millele on osutatud määruse (EL) 2016/679 artiklis 20 ja käesoleva lõike esimeses lõigus. Platvormitöö tegija taotlusel edastab digitaalne tööplatvorm sellised isikuandmed otse kolmandale isikule.

Artikkel 10

Automaatsete seire- ja otsustussüsteemide inimjärelevalve

1. Liikmesriigid tagavad, et digitaalsed tööplatvormid teevad järelevalvet selle üle, milline on automaatsete seire- ja otsustussüsteemide tehtavate või toetatavate üksikotsuste mõju platvormitöö tegijatele, sealhulgas kohaldatavuse korral nende töötingimustele ja võrdsele kohtlemisele töökohal, ning hindavad seda töötajate esindajate osalusel korrapäraselt ja igal juhul iga kahe aasta järel.

2. Liikmesriigid nõuavad, et digitaalsed tööplatvormid tagaksid piisavad inimressursid tulemusliku järelevalve tegemiseks automaatsete seire- või otsustusüsteemide tehtavate või toetatavate üksikotsuste mõju üle ja selle hindamiseks. Isikutel, kellele digitaalne tööplatvorm on teinud ülesandeks järelevalve ja hindamise, peab olema selle ülesande täitmiseks vajalik pädevus, väljaõpe ja volitus, sealhulgas automaatsete otsuste tühistamiseks. Kõnealuseid isikuid kaitstakse nende ülesannete täitmisel töölt vabastamise või sellega samaväärse meetme, distsiplinaarmeetmete ja muu ebasoodsa kohtlemise eest.

3. Kui lõikes 1 osutatud järelevalve või hindamise käigus tuvastatakse, et automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisel esineb töökohal suur diskrimineerimise oht, või leitakse, et automaatsete seire- või otsustussüsteemidega tehtud või toetatud üksikotsustega on rikutud platvormitöö tegija õigusi, võtab digitaalne tööplatvorm vajalikud meetmed, sealhulgas muudab asjakohasel juhul automaatset seire- või otsustussüsteemi või lõpetab selle kasutamise, et selliseid otsuseid tulevikus vältida.

4. Teave lõike 1 kohase hindamise kohta edastatakse platvormitöötajate esindajatele. Digitaalsed tööplatvormid teevad kõnealuse teabe taotluse korral kättesaadavaks ka platvormitöö tegijatele ja riigi pädevatele asutustele.

5. Kõik otsused platvormitöö tegija lepingulise suhte või konto peatamise või lõpetamise või sellele piirangute kehtestamise kohta või kõik muud samaväärse kahjuliku mõjuga otsused teeb inimene.

Artikkel 11

Läbivaatamine inimese poolt

1. Liikmesriigid tagavad, et platvormitöö tegijatel on õigus saada põhjendamatu viivituseta digitaalselt tööplatvormilt suulisi või kirjalikke selgitusi iga automaatse otsustussüsteemi tehtud või toetatud otsuse kohta. Selgitus esitatakse läbipaistval ja arusaadaval viisil, kasutades selget ja lihtsat keelt. Liikmesriigid tagavad, et digitaalsed tööplatvormid võimaldavad platvormitöö tegijatel võtta ühendust digitaalse tööplatvormi määratud kontaktisikuga, et arutada ja selgitada otsuse tegemiseni viinud fakte, asjaolusid ja põhjuseid. Digitaalsed tööplatvormid tagavad, et sellistel kontaktisikutel on nimetatud ülesande täitmiseks vajalik pädevus, väljaõpe ja volitus.

Digitaalsed tööplatvormid esitavad platvormitöö tegijale kirjaliku põhjenduse kõigi automaatse otsustussüsteemi tehtud või toetatud otsuste kohta peatada või lõpetada platvormitöö tegija konto või kehtestada sellele piirangud, kõigi otsuste kohta keelduda tasu maksmisest platvormitöö tegija tehtud töö eest, kõigi otsuste kohta, mis puudutavad platvormitöö tegija lepingulist staatust, kõigi sarnase mõjuga otsuste kohta ja kõigi otsuste kohta, mis mõjutavad töösuhte või muude lepinguliste suhete olulisi aspekte, tehes seda põhjendamatu viivituseta ja hiljemalt selliste otsuste jõustumise kuupäeval.

2. Platvormitöö tegijatel ja kooskõlas riigisisese õiguse või tavaga nende nimel tegutsevatel platvormitöö tegijate esindajatel on õigus taotleda digitaalselt tööplatvormilt lõikes 1 osutatud otsuste läbivaatamist. Digitaalne tööplatvorm vastab sellisele taotlusele, andes platvormitöö tegijale piisavalt täpse ja asjakohaselt põhjendatud vastuse kirjaliku dokumendina, mis võib olla elektrooniline, põhjendamatu viivituseta ja igal juhul kahe nädala jooksul alates taotluse saamisest.

3. Kui lõikes 1 osutatud otsusega rikutakse platvormitöö tegija õigusi, parandab digitaalne tööplatvorm kõnealuse otsuse viivitamata ja igal juhul kahe nädala jooksul pärast otsuse vastuvõtmist. Kui selline parandamine ei ole võimalik, pakub digitaalne tööplatvorm tekitatud kahju eest piisavat hüvitist. Igal juhul võtab digitaalne tööplatvorm vajalikud meetmed, sealhulgas muudab vajaduse korral automaatset otsustusprotsessi või lõpetab selle kasutamise, et selliseid otsuseid tulevikus vältida.

4. Käesolev artikkel ei piira riigisisestes õigusaktides, kollektiivlepingutes ja tavades sätestatud distsiplinaar- ja töölt vabastamismenetluste kohaldamist.

5. Käesolevat artiklit ei kohaldata platvormitöö tegijate suhtes, kes on ka määruse (EL) 2019/1150 artikli 2 punktis 1 määratletud ärikasutajad.

Artikkel 12

Ohutus ja tervis

1. Ilma et see mõjutaks direktiivi 89/391/EMÜ ning sellega seotud tööohutust ja töötervishoidu käsitlevate direktiivide kohaldamist platvormitöötajate suhtes, teevad digitaalsed tööplatvormid järgmist:

a) hindavad automaatsetest seire- ja otsustussüsteemidest tulenevaid riske nende isikute ohutusele ja tervisele, eelkõige võimalikke tööõnnetustega seotud, psühhosotsiaalseid ja ergonoomilisi riske;

b) hindavad, kas kõnealuste süsteemide kaitsemeetmed on kindlaks tehtud riskide puhul asjakohased, pidades silmas töökeskkonna eripära;

c) võtavad kasutusele asjakohased ennetus- ja kaitsemeetmed.

2. Seoses käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud nõuetega tagavad digitaalsed tööplatvormid platvormitöötajate ja/või nende esindajate tulemusliku teavitamise ja nendega konsulteerimise ning nende osalemise kooskõlas direktiivi 89/391/EMÜ artiklitega 10 ja 11.

3. Digitaalsed tööplatvormid ei kasuta automaatseid seire- või otsustussüsteeme viisil, mis avaldab platvormitöötajatele põhjendamatut survet või seab muul viisil ohtu platvormitöötajate ohutuse ning füüsilise ja vaimse tervise.

4. Lisaks automaatsetele otsustussüsteemidele kohaldatakse käesolevat artiklit ka juhul, kui digitaalsetes tööplatvormides kasutatakse automaatseid süsteeme, millega tehakse või toetatakse otsuseid, mis platvormitöötajaid mis tahes viisil mõjutavad.

5. Selleks et tagada platvormitöötajate ohutus ja tervis, sealhulgas seoses vägivalla ja ahistamisega, tagavad liikmesriigid, et digitaalsed tööplatvormid võtavad ennetavaid meetmeid, tagades sealhulgas tulemuslikud teatamiskanalid.

Artikkel 13

Teavitamine ja konsulteerimine

1. Käesolev direktiiv ei piira teavitamise ja konsulteerimise osas direktiivi 89/391/EMÜ ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2002/14/EÜ ja 2009/38/EÜ ([18]) kohaldamist.

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/38/EÜ Euroopa töönõukogu asutamise või töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise korra sisseseadmise kohta liikmesriigiülestes ettevõtetes või kontsernides (ELT L 122, 16.5.2009, lk 28).

2. Liikmesriigid tagavad, et direktiivi 2002/14/EÜ artikli 2 punktides f ja g määratletud töötajate esindajate teavitamine ja nendega konsulteerimine digitaalsete tööplatvormide kaudu hõlmab ka otsuseid, mis tõenäoliselt toovad kaasa automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutuselevõtmise või olulised muudatused nende kasutamises.

Käesoleva lõike kohaldamisel toimub töötajate esindajate teavitamine ja nendega konsulteerimine direktiivis 2002/14/EÜ sätestatud teavitamis- ja konsulteerimisõiguste kasutamise korra kohaselt.

3. Platvormitöötajate esindajaid võib abistada nende valitud ekspert, kui see on vajalik teavitamise ja konsulteerimise objektiks oleva küsimuse uurimiseks ning arvamuse koostamiseks. Kui digitaalsel tööplatvormil on asjaomases liikmesriigis rohkem kui 250 töötajat, kannab eksperdiga seotud kulud digitaalne tööplatvorm, tingimusel et need kulud on proportsionaalsed. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks eksperditaotluste esitamise sageduse, tagades samal ajal abi tulemuslikkuse.

Artikkel 14

Töötajate teavitamine

Kui platvormitöötajatel ei ole esindajaid, tagavad liikmesriigid, et digitaalne tööplatvorm teavitab asjaomaseid platvormitöötajaid otse otsustest, mis tõenäoliselt toovad kaasa automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutuselevõtmise või olulised muudatused nende kasutamises. Teave esitatakse kirjaliku dokumendina, mis võib olla elektrooniline. See esitatakse läbipaistval, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval kujul, kasutades selget ja lihtsat keelt.

Artikkel 15

Erikord neile platvormitöö tegijate esindajatele, kes ei ole platvormitöötajate esindajad

Need platvormitöö tegijate esindajad, kes ei ole töötajate esindajad, saavad kasutada töötajate esindajatele artikli 8 lõike 2, artikli 9 lõigete 1 ja 4, artikli 10 lõike 4 ja artikli 11 lõike 2 alusel antud õigusi üksnes niivõrd, kuivõrd nad tegutsevad muude platvormitöö tegijate kui platvormitöötajate nimel seoses nende isikuandmete kaitsega.

IV PEATÜKK

PLATVORMITÖÖ LÄBIPAISTVUS

Artikkel 16

Platvormitöö deklareerimine

Liikmesriigid nõuavad, et digitaalsed tööplatvormid deklareeriksid platvormitöötajate tehtud töö selle liikmesriigi pädevatele asutustele, kus tööd tehakse, vastavalt asjaomaste liikmesriikide õiguses sätestatud normidele ja menetlustele.

Käesolev artikkel ei piira liidu õigusest tulenevaid konkreetseid kohustusi, mille kohaselt deklareeritakse töö liikmesriigi asjaomastele asutustele piiriülestes olukordades.

Artikkel 17

Juurdepääs platvormitööd käsitlevale asjakohasele teabele

1. Liikmesriigid tagavad, et digitaalsed tööplatvormid teevad pädevatele asutustele ja platvormitöö tegijate esindajatele kättesaadavaks järgmise teabe:

a) asjaomase digitaalse tööplatvormi kaudu platvormitöö tegijate arv jaotatuna tegevuse taseme ja nende lepingulise või tööalase staatuse järgi;

b) nende lepinguliste suhete suhtes kohaldatavad üldtingimused, mille on kindlaks määranud digitaalne tööplatvorm;

c) tegevuse keskmine kestus, nädala keskmine töötundide arv inimese kohta ja asjaomase digitaalse tööplatvormi kaudu regulaarselt töötavate platvormitöö tegijate keskmine sissetulek;

d) vahendajad, kellega digitaalsel tööplatvormil on lepinguline suhe.

2. Liikmesriigid tagavad, et digitaalsed tööplatvormid annavad pädevatele asutustele teavet platvormitöö tegijate tehtud töö ja nende tööalase staatuse kohta.

3. Lõikes 1 osutatud teave esitatakse iga liikmesriigi kohta, kus isikud asjaomase digitaalse tööplatvormi kaudu platvormitööd teevad. Lõike 1 punkti c puhul esitatakse see teave üksnes taotluse korral.

4. Lõikes 1 osutatud teavet ajakohastatakse vähemalt iga kuue kuu järel ning lõike 1 punktiga b seoses iga kord, kui tingimusi sisuliselt muudetakse.

Olenemata esimesest lõigust võivad liikmesriigid ette näha, et digitaalsete tööplatvormide puhul, mis on VKEd, sealhulgas mikroettevõtjad, ajakohastatakse lõikes 1 osutatud teavet vähemalt kord aastas.

5. Pädevatel asutustel ja platvormitöö tegijate esindajatel on õigus küsida digitaalsetelt tööplatvormidelt täiendavaid selgitusi ja üksikasju mis tahes esitatud teabe kohta, sealhulgas üksikasju töölepingu kohta. Digitaalsed tööplatvormid vastavad sellisele taotlusele, andes põhjendatud vastuse põhjendamatu viivituseta.

V PEATÜKK

ÕIGUSKAITSEVAHENDID JA NÕUETE TÄITMISE TAGAMINE

Artikkel 18

Õigus õiguskaitsele

Ilma et see piiraks määruse (EL) 2016/679 artiklite 79 ja 82 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et platvormitöö tegijatel, sealhulgas neil, kelle töösuhe või muu lepinguline suhe on lõppenud, on käesolevast direktiivist tulenevate õiguste rikkumise korral juurdepääs õigeaegsele, tõhusale ja erapooletule vaidluste lahendamisele ning õigus õiguskaitsele, sealhulgas tekkinud kahju piisavale hüvitamisele.

Artikkel 19

Menetlused platvormitöö tegijate nimel või toetuseks

Ilma et see piiraks määruse (EL) 2016/679 artikli 80 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et platvormitöö tegijate esindajad või juriidilised isikud, kellel on kooskõlas riigisisese õiguse või tavaga õigustatud huvi kaitsta platvormitöö tegijate õigusi, saavad osaleda mis tahes kohtu- või haldusmenetluses, et tagada käesolevast direktiivist tulenevate õiguste või kohustuste täitmine. Liikmesriigid tagavad, et sellised esindajad või juriidilised isikud saavad juhul, kui rikutakse käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi või kohustusi, tegutseda platvormitöö tegija või tegijate nimel või toetuseks kooskõlas riigisisese õiguse ja tavaga.

Artikkel 20

Suhtluskanalid platvormitöö tegijatele

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et digitaalsed tööplatvormid annavad platvormitöö tegijatele digitaalsete tööplatvormide digitaristu või muude sarnaste tulemuslike vahendite kaudu võimaluse üksteisega eraviisiliselt ja turvaliselt ühendust võtta ja omavahel suhelda ning võimaluse võtta ühendust platvormitöö tegijate esindajatega ja

esindajatel nendega ühendust võtta, järgides samal ajal määrust (EL) 2016/679. Liikmesriigid nõuavad, et digitaalsed tööplatvormid hoiduksid juurdepääsu võimaldamisest sellisele suhtlusele ja teabevahetusele või selle jälgimisest.

Artikkel 21

Juurdepääs tõenditele

1. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi sätetega seotud menetlustes on liikmesriigi kohtutel või pädevatel asutustel võimalik nõuda digitaalselt tööplatvormilt kõigi tema käsutuses olevate asjakohaste tõendite avaldamist.

2. Liikmesriigid tagavad, et liikmesriikide kohtutel on õigus nõuda konfidentsiaalset teavet sisaldavate tõendite avaldamist, kui nad peavad seda menetluse jaoks oluliseks. Liikmesriigid tagavad, et sellise teabe avaldamise nõudmisel on liikmesriikide kohtutel kasutada tulemuslikud meetmed kõnealuse teabe kaitsmiseks.

Artikkel 22

Kaitse halva kohtlemise või negatiivsete tagajärgede eest

Liikmesriigid kehtestavad vajalikud meetmed, et kaitsta platvormitöö tegijaid, sealhulgas neid, kes on nende isikute esindajad, digitaalse tööplatvormi poolse halva kohtlemise eest või selliste negatiivsete tagajärgede eest, mis tulenevad digitaalsele tööplatvormile esitatud kaebusest või menetlusest, mis on algatatud eesmärgiga tagada käesoleva direktiiviga ettenähtud õiguste järgimine.

Artikkel 23

Kaitse töölt vabastamise eest

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et keelata platvormitöö tegijate töölt vabastamine või nende lepingu lõpetamine või nendega samaväärsete meetmete kohaldamine ja kõik selleks tehtavad ettevalmistused põhjusel, et platvormitöö tegijad on kasutanud käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.

2. Kui platvormitöö tegijad leiavad, et nad vabastati töölt, nende leping lõpetati või nende suhtes kohaldati samaväärse mõjuga meetmeid põhjusel, et nad on kasutanud käesolevas direktiivis sätestatud õigusi, võivad nad küsida digitaalselt tööplatvormilt töölt vabastamise, lepingu lõpetamise või nendega samaväärsete meetmete kohaldamise kohta piisava põhjenduse esitamist. Digitaalne tööplatvorm esitab sellise põhjenduse kirjalikult ja põhjendamatu viivituseta.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kui lõikes 2 osutatud platvormitöö tegijad esitavad kohtule või muule pädevale asutusele või organile asjaolud, mis annavad alust eeldada, et toimus selline töölt vabastamine, lepingu lõpetamine või nendega samaväärsete meetmete kohaldamine, on digitaalse tööplatvormi ülesanne tõendada, et töölt vabastamise, lepingu lõpetamise või nendega samaväärsete meetmete kohaldamise põhjus oli lõikes 1 osutatust erinev.

4. Liikmesriikidelt ei nõuta lõike 3 kohaldamist menetluste suhtes, mille korral juhtumi asjaolude uurimine on kohtu või muu pädeva asutuse või organi ülesanne.

5. Lõiget 3 ei kohaldata kriminaalmenetluste suhtes, kui liikmesriigid ei ole sätestanud teisiti.

Artikkel 24

Järelevalve ja karistused

1. Järelevalveasutus või asutused, kes vastutavad määruse (EL) 2016/679 kohaldamise järelevalve eest, vastutavad ka käesoleva direktiivi artiklite 7–11 kohaldamise järelevalve ja täitmise tagamise eest (andmekaitseküsimuste puhul) kooskõlas määruse (EL) 2016/679 VI, VII ja VIII peatüki asjakohaste sätetega.

Käesoleva direktiivi artiklite 7–11 rikkumise korral kohaldatakse kõnealuse määruse artikli 83 lõikes 5 osutatud haldustrahvide ülemmäära.

2. Lõikes 1 osutatud asutused ning muud riigi pädevad asutused teevad käesoleva direktiivi täitmise tagamisel vajaduse korral koostööd oma vastava pädevuse piires, eelkõige juhul, kui tekib küsimusi automaatsete seire- või otsustussüsteemide mõju kohta platvormitöö tegijatele. Sel eesmärgil vahetavad kõnealused asutused kas taotluse korral või omal algatusel asjakohast teavet, sealhulgas inspekteerimise või uurimiste käigus saadud teavet.

3. Riigi pädevad asutused teevad koostööd, vahetades komisjoni toetusel asjakohast teavet ja parimaid tavasid õigusliku eelduse rakendamise kohta.

4. Kui platvormitöö tegijad teevad platvormitööd muus liikmesriigis kui see, kus digitaalne tööplatvorm on asutatud, vahetavad nende liikmesriikide pädevad asutused teavet käesoleva direktiivi täitmise tagamiseks.

5. Ilma et see piiraks lõikes 1 osutatud määruse (EL) 2016/679 kohaldamist, kehtestavad liikmesriigid karistusnormid, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi alusel vastu võetud liikmesriigi sätete või käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate õiguste puhul juba kehtivate asjakohaste sätete rikkumise korral. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, hoiatavad ja proportsionaalsed ettevõtja rikkumise laadi, raskusastme ja kestusega ning mõjutatud töötajate arvuga.

6. Kui rikkumine on seotud sellega, et digitaalsed tööplatvormid keelduvad täitmast õiguslikku otsust, millega määratakse kindlaks platvormitöö tegijate õige tööalane staatus, näevad liikmesriigid ette karistused, mis võivad hõlmata rahalisi karistusi.

VI PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 25

Kollektiivläbirääkimiste edendamine platvormitöös

Ilma et see piiraks sotsiaalpartnerite autonoomiat ja võttes arvesse riigisiseste tavade mitmekesisust, võtavad liikmesriigid piisavaid meetmeid, et edendada sotsiaalpartnerite rolli ja soodustada kollektiivläbirääkimiste õiguse kasutamist platvormitöös, sealhulgas meetmeid, et määrata kindlaks platvormitöötajate õige tööalane staatus ja hõlbustada III peatükis sätestatud algoritmilise juhtimisega seotud platvormitöötajate õiguste kasutamist.

Artikkel 26

Kaitse taseme säilitamine ja soodsamad sätted

1. Käesolev direktiiv ei ole piisav alus platvormitöötajatele liikmesriikides juba pakutava kaitse üldise taseme alandamiseks, sealhulgas seoses kehtestatud menetlustega platvormitöö tegijate õige tööalase staatuse kindlaksmääramiseks ning nende esindajate kehtivate õigustega.

2. Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust kohaldada või kehtestada õigus- või haldusnorme, mis on platvormitöötajate jaoks soodsamad, või soodustada või lubada platvormitöötajate jaoks soodsamate kollektiivlepingute kohaldamist kooskõlas käesoleva direktiivi eesmärkidega.

3. Käesolevat direktiivi kohaldatakse ilma, et see piiraks muid õigusi, mis on platvormitöö tegijatele antud teiste liidu õigusaktidega.

Artikkel 27

Teabe levitamine

Liikmesriigid tagavad, et platvormitöö tegijatele ja digitaalsetele tööplatvormidele, sealhulgas VKEdele ning üldsusele tehakse teatavaks käesoleva direktiivi ülevõtmiseks kehtestatud riigisisesed meetmed ning artiklis 1 sätestatud reguleerimisesemega seotud juba kehtivad asjakohased sätted, sealhulgas teave õigusliku eelduse kohaldamise kohta. Liikmesriigid tagavad, et see teave esitatakse selgel, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval viisil, sealhulgas puuetega inimestele.

Artikkel 28

Kollektiivlepingud ja konkreetsed isikuandmete töötlemise normid

Liikmesriigid võivad õigusaktides või kollektiivlepingutes sätestada üksikasjalikumad normid, et tagada õiguste ja vabaduste kaitse platvormitöö tegijate isikuandmete töötlemisel artiklite 9, 10 ja 11 kohaselt vastavalt artikli 26 lõikele 1. Liikmesriigid võivad lubada sotsiaalpartneritel vastavalt riigisisesele õigusele või tavale säilitada selliseid kollektiivlepinguid, nende üle läbirääkimisi pidada, neid sõlmida ja nende täitmist tagada, millega kehtestatakse platvormitöötajate üldist kaitset austades platvormitööd käsitlev kord, mis erineb artiklites 12 ja 13 osutatud korrast, ja kui nad teevad selle rakendamise ülesandeks sotsiaalpartneritele vastavalt artikli 29 lõikele 4, siis artiklis 17 osutatud korrast.

Artikkel 29

Ülevõtmine ja rakendamine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 2. detsembriks 2026. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

3. Liikmesriigid võtavad kooskõlas oma riigisisese õiguse ja tavaga asjakohaseid meetmeid, et tagada sotsiaalpartnerite tõhus kaasatus ning edendada ja parandada sotsiaaldialoogi käesoleva direktiivi rakendamiseks.

4. Liikmesriigid võivad teha sotsiaalpartneritele ülesandeks rakendada käesolevat direktiivi, kui sotsiaalpartnerid seda ühiselt taotlevad ja kui liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed selle tagamiseks, et igal ajal suudetakse tagada käesoleva direktiiviga eesmärgiks seatud tulemuste saavutamine.

Artikkel 30

Läbivaatamine komisjoni poolt

Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi hiljemalt 2. detsembriks 2029, olles konsulteerinud liikmesriikidega, sotsiaalpartneritega liidu tasandil ja peamiste sidusrühmadega ning võttes arvesse mõju VKEdele, sealhulgas mikroettevõtjatele, ja kui see on asjakohane, esitab seadusandlikke muudatusettepanekuid. Sellisel läbivaatamisel pöörab komisjon erilist tähelepanu sellele, millist mõju avaldab vahendajate kasutamine käesoleva direktiivi üldisele rakendamisele, samuti õigusliku eelduse mõjususele.

Artikkel 31

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 32

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 23. oktoober 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	ZSIGMOND B. P.